

“Mag ik vragen, wat ik u moet vragen?”

Een onderzoek naar de zwakheden van het Mental Health Continuum Short Form met behulp van het Three-Step Test-Interview

Bachelorthese psychologie (15 EC)
Veiligheid en Gezondheid
Nadine Köhle (s0163287)
Enschede,
Universiteit Twente

Begeleiders: Dr. Gerben Westerhof en Dr. Christina Bode

“Mag ik vragen, wat ik u moet vragen?”

Een onderzoek naar de zwakheden van het Mental Health Continuum
Short Form met behulp van het Three-Step Test-Interview

Auteur:

Nadine Köhle
Bachelor Psychologie
s0163287

1ste begeleider en beoordelaar:

Dr. Gerben Westerhof
Psychologie & Communicatie van Gezondheid en Risico
Universiteit Twente, Nederland

UNIVERSITEIT TWENTE.

2de begeleider en beoordelaar:

Dr. Christina Bode
Psychologie & Communicatie van Gezondheid en Risico
Universiteit Twente, Nederland

UNIVERSITEIT TWENTE.

Samenvatting

In het verleden waren er verschillende definities van geestelijke gezondheid. Dominerend was de opvatting dat de afwezigheid van psychische ziekte bepalend is voor de geestelijke gezondheid van een individu. Daarom werd in de gezondheidszorg de nadruk gelegd op het behandelen en het voorkómen van geestelijke ziektes. Uit onderzoek in de afgelopen jaren bleek echter dat de geestelijke gezondheid meer is dan de afwezigheid van ziekte (Keyes, 2007). De Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO, 2004) definieert geestelijke gezondheid op een positieve manier en stelt de aanwezigheid van psychologisch, emotioneel en sociaal welbevinden centraal.

In deze bachelorthese werd gebruik gemaakt van het Mental Health Continuum Short Form (MHC-SF). Dit is een instrument dat aansluit bij de definitie van de WHO en geestelijke gezondheid via zelfrapportage meet. Een betrouwbaarheid van 0.89 (totaalschaal) en een correlatie tussen de drie subschalen (subjectief, psychologisch en sociaal welbevinden) maken het MHC-SF een geschikte test (Westerhof & Keyes, 2008). Maar uit opmerkingen kwam naar voren dat respondenten soms moeite hadden met de antwoordschaal en met het beantwoorden van de items over sociaal welbevinden. Het is daarom van belang na te gaan hoe mensen het MHC-SF invullen en hoe zij de verschillende items interpreteren. Zo kan worden nagegaan waar de problemen liggen bij het invullen van het MHC-SF. De ‘think aloud’ procedure van het Three-Step Test-Interview helpt met het onderzoek. In stap 1 van het interview vulden de respondenten de vragenlijst in en zeiden hardop wat ze op dat moment dachten. De taak van de interviewer tijdens deze stap was om de respondenten nauwkeurig te observeren. Ontstonden er onduidelijkheden in de manier hoe de respondenten reageerden dan vroeg de interviewer in stap 2 om nadere uitleg. Stap 3 bood de respondenten de mogelijkheid hun gevoelens, kritiekpunten of verbeteringssuggesties met betrekking tot de vragenlijst te uitten (Hak, 2004).

Bij het onderzoek werden 30 mensen uit de stad Enschede (Nederland) betrokken, die zoveel mogelijk verschilden in geslacht, leeftijd en opleidingsniveau. Met behulp van inhoudsanalyse werden de antwoorden van de respondenten geanalyseerd.

De resultaten laten zien dat de respondenten moeite hadden met de items over sociaal welbevinden. De begrippen zoals ‘samenleving’, ‘maatschappij’ en ‘belangrijke bijdrage’ waren niet duidelijk voor de respondenten. Verder leverde de antwoordschaal problemen op. De respondenten hadden moeilijkheden aan te geven hoe vaak zij in de afgelopen maand een bepaald gevoel hebben gehad.

Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zijn aanbevelingen gedaan voor een verbetering van het MHC-SF.

Abstract

In the past there were different definitions of mental health. The dominating assumption stated that the absence of mental illness is important for an individual's mental health. Therefore health care focused on treatment and prevention of mental diseases. However the last years of research have shown that mental health includes more than the mere absence of mental illness. In 2004, the World Health Organization defined mental health in a positive manner (WHO, 2004). They focused on the presence of psychological, emotional and social well-being.

Within this bachelor thesis the Mental Health Continuum Short Form (MHC-SF) is used. The instrument that is attached to the WHO's definition measures mental health by self report. The reliability of the total scale (0.89) as well as the correlation between the three subscales (subjective, psychological and social well-being) makes the MHC-SF a good instrument (Westerhof & Keyes, 2008). In contrast comments from earlier research revealed that people sometimes had difficulties with the response format and with answering the items of social well-being. This is the reason why it is important to observe how people fill in the MHC-SF and how they interpret the different items. By doing that one can determine where the problems of filling in the MHC-SF occur. To examine this aspect the 'think aloud' procedure of the Three- Step Test- Interview is used in this bachelor thesis. In the first step the respondents filled in the questionnaire and said aloud what they were thinking about at that moment. The interviewer's task during this step was to observe the respondents. If the interviewer felt not fully informed about the respondent's reactions he could ask in the second step for further explanation. In the third step the respondents got the possibility to talk about their feelings, their criticism and their suggestion for improvement of the MHC-SF (Hak, 2004).

Thirty people from Enschede, The Netherlands, participated in this study. They differed from each other as much as possible in sex, age and level of education. Their responses were analyzed via content analysis.

The results present that respondents had difficulties with the items about social well-being. They were not sure about the meaning of the Dutch words 'samenleving', 'maatschappij' and 'belangrijke bijdrage'. Furthermore, there were some problems with the response format. The respondents had difficulties in answering the questions by saying how often they had a special feeling during the last month.

Based on the results suggestions for improvement for the MHC-SF were made.

Voorwoord

Voor u ligt het eindrapport *“Mag ik u vragen, wat ik u moet vragen?”* dat is geschreven in het kader van de Bachelorthese ter afronding van de bacheloropleiding in Psychologie aan de Universiteit Twente.

Het is de bedoeling dat dit onderzoek inzicht geeft in de problemen en moeilijkheden die kunnen optreden bij het invullen van het Mental Health Continuum Short Form (MHC-SF). Met behulp van de Three-Step Test-Interview heb ik onderzocht waar deze problemen expliciet liggen. Op basis van de uitkomsten kon ik aanbevelingen maken voor een verbeterde versie van het MHC-SF.

In deze context wil ik mijn begeleiders Dr. Gerben Westerhof en Dr. Christina Bode danken voor de samenwerking en begeleiding van mijn bacheloropdracht in de afgelopen maanden.

Verder dank ik mijn familie en vrienden die me met raad en daad hebben bijgestaan.

In het bijzonder wil ik Onno bedanken voor zijn geduld, kritische opmerkingen en tips die me veel hebben geholpen met mijn onderzoek.

Nadine Köhle
Enschede
August 2010

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Abstract	4
Voorwoord	5
1. Inleiding	7
1.1 <i>Definitie van geestelijke gezondheid</i>	8
1.2 <i>Het Mental Health Continuum Short Form (MHC-SF)</i>	9
1.3 <i>De Three-Step-Test-Interview (TSTI)</i>	13
2. Methode	14
2.1 <i>Respondenten</i>	14
2.2 <i>Procedure</i>	15
2.3 <i>Analyse</i>	17
3. Resultaten	17
3.1 <i>Analyse van de eerste en tweede stap van het TSTI</i>	19
3.2 <i>Analyse van de derde stap van het TSTI</i>	37
3.3 <i>Conclusie</i>	40
4. Discussie	41
4.1 <i>Betrouwbaarheid en aanbevelingen voor de formulering van items over subschaal sociaal welbevinden</i>	42
4.2 <i>Aanbevelingen voor het antwoordformaat</i>	44
4.3 <i>Aanbeveling met betrekking tot de inleidende zin ('In de afgelopen maand, hoe vaak had u...')</i>	45
4.4 <i>Aanbevelingen voor het item 12?</i>	46
4.5 <i>Hoe zou het MHC-SF eruit kunnen zien?</i>	46
4.6 <i>Bruikbaarheid TSTI</i>	47
4.7 <i>Beperkingen onderzoek</i>	48
4.8 <i>Welke vervolgonderzoeken lijken interessant?</i>	49
Referenties	50
Bijlage	52

1. Inleiding

Wat is geestelijke gezondheid en hoe kan deze worden gemeten? Lange tijd waren wetenschappers op zoek naar een definitie die geestelijke gezondheid op een positieve manier uitdrukt. Gezondheid en het behoud van gezondheid was voor de mensen altijd een existentieel onderwerp. Het woord ‘health’ is een Angelsaksisch begrip en betekent geheel, gezond en heilig. In het oude China en Griekenland werd gesproken van gezondheid als een mens in harmonie en evenwicht leefde met de natuur (Marks et al., 2005).

In de geschiedenis van de mensheid waren er drie verschillende opvattingen van gezondheid. De meest dominante opvatting was de pathogene benadering. *Pathos* is Grieks en betekent leed. Het idee achter deze benadering is dat gezondheid de afwezigheid van ziekte is. De salutogene benadering berust op het Latijnse woord *salus* dat te vertalen is met gezondheid en welzijn. In deze benadering wordt gezondheid gedefinieerd als de aanwezigheid van positieve toestanden met betrekking tot het functioneren in gedrag, gedachten en gevoelens.

De derde benadering is het “complete state model”. Dit model is gebaseerd op het woord *hale* wat geheel en sterk betekent. Deze benadering combineerde de pathogene en salutogene aspecten en bevat zowel de afwezigheid van ziekte als ook de aanwezigheid van positieve eigenschappen (Keyes, 2007). De Wereld Gezondheidsorganisatie (1948) sloot bij deze benadering aan en definieerde gezondheid als “a complete state, consisting of the presence of a positive state of human capacities and functioning as well as the absence of disease or infirmity”.

De pathogene benadering domineerde het verleden. Dat was terug te voeren op het feit dat de meeste landen zich niet realiseerden dat de oorzaken van dood en ziekte in de loop van de tijd veranderden. Niet meer de acute en infectieuze ziekten waren van belang maar veel meer de chronische en leefstijl afhankelijke oorzaken. De gemiddelde leeftijd van de bevolking en het aantal chronische lichamelijke en geestelijke ziekten ging omhoog (Keyes, 2007).

In de geestelijke gezondheidszorg lag de nadruk vooral op de geestelijke ziekten, zoals Keyes (2007) zegt in zijn artikel “enter mental illness: a global, chronic, and prevalent burden”. De gezondheidszorg richtte zich vooral op de preventie en de behandeling van geestelijke stoornissen (Westerhof & Keyes, 2008). Er kwam echter de vraag op of een populatie daadwerkelijk gezond is als de geestelijke stoornissen verminderd worden. Er werd dus gezocht naar een definitie die geestelijke gezondheid op een positieve manier uitdrukt (Keyes, 2007).

1.1 Definitie van geestelijke gezondheid

In 1999 definieerde de Surgeon General geestelijke gezondheid als “...a state of successful performance of mental function, resulting in productive activities, fulfilling relationships with people, and the ability to change and cope with adversity” (U.S. Department of Health and Human Services, 1999). In 2004 bracht de Wereld Gezondheidsorganisatie haar definitie van geestelijke gezondheid uit: “a state of well-being in which the individual realizes his or her own abilities, can cope with the normal stresses of life, can work productively and fruitfully, and is able to make a contribution to his or her community” (WHO, 2004). Na jaren zoeken was er een definitie voor geestelijke gezondheid gevonden. Maar op welke manier kan geestelijke gezondheid worden gemeten?

Keyes (2002) verklaarde dat de geestelijke gezondheid kan worden geoperationaliseerd als een syndroom van symptomen van subjectief, sociaal en psychologisch welbevinden. Deze drie concepten zijn ook in de definitie van de WHO terug te vinden. Onder subjectief welbevinden verstaat Keyes (2002) de aanwezigheid of afwezigheid van positieve gevoelens die een individu heeft in zijn leven. Psychologisch welbevinden betekent dat individuen op een positieve manier in het dagelijkse leven functioneren. Hiermee is bijvoorbeeld bedoeld dat ze warme en vertrouwde relaties hebben en dat ze een richting in hun leven zien. Het sociale welbevinden is erop gebaseerd hoe individuen functioneren in hun sociale leven. Het gaat er bijvoorbeeld om of zij zich zien als deel van een gemeenschap en begrijpen hoe de maatschappij werkt. Individen met een goede geestelijke gezondheid hebben een hoge mate aan welbevinden en worden als ‘flourishing’ gekenmerkt. Mensen met een incomplete geestelijke gezondheid hebben een lage mate aan welbevinden en zijn ‘languishing’.

In het onderzoek van Westerhof en Keyes (2008) werd een samenhang gezocht tussen geestelijke gezondheid en geestelijke ziekte onder Nederlandse volwassenen. De vraag was of geestelijke gezondheid hetzelfde betekent als de afwezigheid van geestelijke stoornissen en of deze twee aspecten bij eenzelfde dimensie behoren of bij twee verschillende dimensies. Uit het onderzoek kwam naar voren dat er een gematigde samenhang bestaat tussen geestelijke gezondheid en geestelijke ziekte. Dat betekent dat iemand zonder geestelijke ziekte niet automatisch geestelijk gezond hoeft te zijn en andersom iemand met geestelijke ziekte niet per se geestelijk ongezond is. Westerhof en Keyes (2008) onderzochten verder de relatie van geestelijke gezondheid en geestelijke ziekte met rolbeperkingen. Rolbeperkingen geven aan in hoeverre mensen in hun alledaagse en sociale activiteiten belemmerd worden door hun emotionele problemen en hun lichamelijke gezondheid. Analyse toonde aan dat er een samenhang bestaat van zowel geestelijke gezondheid als geestelijke ziekte met de rolbeperkingen. Er waren meer rolbeperkingen te vermelden naarmate de geestelijke gezondheid zwakker was en hetzelfde was ook te vinden

wanneer er een geestelijke ziekte aanwezig was. Verder werd gevonden dat geestelijke gezondheid en geestelijke ziekte ook onafhankelijk van elkaar samenhangen met rolbeperkingen.

Deze resultaten komen overeen met de resultaten van Keyes (2005). In het ‘MacArthur Foundation’s Midlife in the United States survey’ (MIDUS) werden Amerikanen in de leeftijd van 25 en 74 met betrekking tot hun geestelijke gezondheid onderzocht. Subjectief, psychologisch en sociaal welbevinden werd gemeten en met behulp van de DSM-III-R criteria werd de aanwezigheid van vier geestelijke ziektes (alcoholafhankelijkheid, paniekstoornis, gegeneraliseerde angststoornis en depressieve stoornis) gediagnosticeerd. Uit het onderzoek kwam naar voren dat geestelijke gezondheid en geestelijke ziekte behoren bij twee gerelateerde dimensies. Er kon worden aangetoond dat mensen met een geestelijke ziekte meestal ook een zwakkere geestelijke gezondheid vertonen. Tien procent van de respondenten in de MIDUS studie, die geen geestelijke ziekte hadden, waren zwak geestelijk gezond. Bovendien hadden respondenten met een geestelijke ziekte vaker een matige geestelijke gezondheid (vijftien procent) dan een zwakke geestelijke gezondheid (zeven procent). Het is te concluderen dat mensen die gediagnosticeerd zijn als ‘flourishing’ beter functioneren dan mensen met een matige geestelijke gezondheid of mensen die als ‘languishing’ worden beschouwd. Dat betekent bijvoorbeeld dat mensen die volledig geestelijk gezond zijn de beste emotionele gezondheid hebben, de minste uitval aan werkdagen laten zien en minder beperkingen in alle activiteiten van het dagelijkse leven vertonen. Uit deze bevindingen kan worden geconcludeerd dat geestelijke gezondheid zowel de afwezigheid van geestelijke ziektes omvat als ook de aanwezigheid van emotioneel welbevinden en het optimale psychologische en sociale functioneren (Keyes, 2005).

Het resultaat is zowel voor de maatschappij als voor de individuele hulpverlening van belang. Het is duidelijk dat een individu geestelijk gezond is als niet alleen ziekte ontbreekt maar als ook een hoog subjectief, psychologisch en sociaal welbevinden aanwezig is. De opgave van de hulpverlening bestaat dus niet alleen uit het voorkómen en behandelen van geestelijke ziekte maar ook uit het verbeteren van de geestelijke gezondheid (Westerhof & Keyes, 2008).

1.2 Het Mental Health Continuum Short Form (MHC-SF)

Westerhof en Keyes (2008) maakten in hun onderzoek gebruik van het Mental Health Continuum Short Form. Dit is een vragenlijst van veertien items die geestelijke gezondheid meet en bij de definitie van de WHO aansluit. Het MHC-SF is afgeleid uit het Mental Health Continuum Long Form (MHC-LF). Deze versie bestaat uit 40 items waarvan 7 items het

emotionele welbevinden representeren, 18 items meten het psychologische welbevinden en 15 items representeren het sociale welbevinden. De korte vorm van het Mental Health Continuum bestaat uit 14 items. Deze items representeren het best de drie facetten van welbevinden. De items 1 tot en met 3 meten het emotionele welbevinden, items 4 tot en met 8 betreffen het sociale welbevinden en de items 9 tot en met 14 gaan in op het psychologische welbevinden (zie tabel 1).

Tabel 1 Overzicht van facetten van welbevinden

Emotioneel welbevinden (Items 1-3)	
Positieve gevoelens	Geluk, interesse en plezier in het leven
Levenstevredenheid	Een gevoel van tevredenheid, vrede en voldoening; je wensen en behoeften verschillen weinig van wat je bereikt en presteert
Sociaal welbevinden (Items 4-8)	
Item 4 sociale contributie	Het gevoel hebben dat je iets waardevols te geven hebt aan de maatschappij; denken dat je dagelijkse activiteiten gewaardeerd worden door de gemeenschap
Item 5 sociale integratie	Je een deel voelen van een gemeenschap; geloven dat je behoort bij, ondersteund wordt door en dingen deelt met de gemeenschap
Item 6 sociale actualisatie	Eraan bijdragen en geloven dat de maatschappij zich op een positieve manier ontwikkelt; geloven dat de maatschappij de mogelijkheid heeft om positief te groeien; geloven dat de maatschappij mogelijkheden realiseert
Item 7 sociale acceptatie	Positieve houding hebben ten opzichte van anderen; in het algemeen andere mensen erkennen en accepteren, ondanks hun soms moeilijke en lastige gedrag
Item 8 sociale coherentie	Een sociale wereld zien die te begrijpen is, logisch en voorspelbaar; zorgen voor een geïnteresseerd zijn in de samenleving en de omgeving
Psychologisch welbevinden (Items 9-14)	
Item 9 zelf acceptatie	Een positieve houding ten opzichte van jezelf hebben; de verschillende aspecten van jezelf erkennen en accepteren; je positief voelen over je leven tot nu toe
Item 10 omgevingsbeheersing	Je in staat voelen om met een complexe omgeving om te gaan; een omgeving kiezen of creëren die bij je past
Item 11 positieve relaties	Warme, bevredigende en vertrouwelijke relaties hebben; geïnteresseerd zijn in het welzijn van anderen; in staat zijn tot sterke empathie, affectie en intimiteit; begrip hebben voor het geven en nemen in menselijke relaties
Item 12 persoonlijke groei	Het gevoel hebben van continue ontwikkeling en mogelijkheden; open staan voor nieuwe ervaringen; steeds meer begrijpen en het gevoel

Item 13 autonomie	hebben effectief te zijn Zelfbepalend, onafhankelijk zijn, jezelf binnenuit bepalen; weerstand bieden aan sociale druk; jezelf evalueren met je eigen persoonlijke standaarden
Item 14 doel in het leven	Doelen en richting in het leven hebben; het verleden als zinvol ervaren; overtuigingen hebben die het leven richting geven

Note. Keyes (2009) en Westerhof & Keyes (2008)

De antwoordmogelijkheden in het MHC-SF geven aan hoe vaak een individu de kenmerken van geestelijke gezondheid heeft ervaren in de afgelopen maand. De antwoordschaal loopt van 0= nooit tot 5= elke dag. Respondenten met een florerende geestelijke gezondheid (flourishing) moeten op minstens één van de items van het emotioneel welbevinden en ten minste zes van de elf items van sociaal en psychologisch welbevinden met “Elke dag” of “Bijna elke dag” antwoorden. Respondenten gelden als verkommerend (languishing) als ze antwoorden met “Nooit” of “Eén of twee keer” op ten minste één van de items van het emotioneel welbevinden en op ten minste zes van de elf items die het sociale en psychologische welbevinden representeren.

Zowel het MHC-LF als ook het MHC-SF zijn geschikte testen om de geestelijke gezondheid van een individu te meten. De drie subschalen (subjectief, psychologisch en sociaal welbevinden) correleren met elkaar en er is een goede betrouwbaarheid voor de totaalschaal (> 0.80) (Keyes, 2009).

Uit opmerkingen kwam echter naar voren dat respondenten soms moeite hadden met de antwoordschaal van het MHC-SF. De antwoordschaal die in het MHC-SF gebruikt wordt is een Likert- formaat met de volgende zes antwoordopties: *nooit, één of twee keer, ongeveer 1 keer per week, 2 of 3 keer per week, bijna elke dag en elke dag*. De Likert- schaal is een populair en veel gebruikt formaat voor attitude en persoonlijkheidsvragenlijsten. De respondent krijgt een statement en moet aangeven in hoeverre hij ermee eens of oneens is. Worden er zes antwoordopties in tegenstelling tot vijf opties gebruikt dan wordt vermeden dat een respondent een neutrale antwoordmogelijkheid kiest (Kaplan & Saccuzzo, 2005). In het MHC-SF wordt niet gevraagd of de respondent het eens of oneens met een statement is maar hier wordt naar de frequentie gevraagd (“In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel...”). Omdat het Likert- formaat een veel gebruikt en populair formaat is kan men in principe concluderen dat het antwoordformaat geschikt is voor het MHC-SF. Maar waar liggen dan de problemen? Een mogelijkheid is dat de formuleringen van de antwoordopties niet geschikt zijn. Misschien zijn zij onduidelijk, ingewikkeld en daarom te moeilijk te begrijpen voor de respondenten. Of misschien ligt het probleem bij het feit dat er naar de frequentie van een gevoel wordt gevraagd.

Naast de problemen met de antwoordschaal werden er soms moeilijkheden betreft het beantwoorden van de items over sociaal welbevinden vermeld. De subschaal sociaal welbevinden (Cronbach's Alpha van 0.74) is in vergelijking met de subschalen van psychologisch en subjectief welbevinden (Cronbach's Alpha van 0.83) het minst betrouwbaar (Westerhof & Keyes, 2008). Hoe komen deze verschillen tussen de subschalen tot stand? Zowel de items over emotioneel welbevinden als de items over het psychologisch welbevinden hebben betrekking op de eigen persoon en de kwaliteit van diens eigen leven. De persoon staat dus centraal. De items over sociaal welbevinden (items 4-8) betrekken een breder en complexer bereik waar meerdere aspecten een rol spelen. Het gaat om *samenleving*, *gemeenschap*, *mensen* en *maatschappij*. Er kunnen eventueel problemen ontstaan met betrekking tot de definities van deze begrippen. Respondenten kunnen zich bijvoorbeeld afvragen wat *samenleving* precies betekent. Verder kan men erover nadenken in hoeverre mensen zich bewust zijn van de verschillende aspecten van het welbevinden. *Geluk* (item1) en *tevredenheid* (item3) zijn toestanden die men voelt en men is zich er meestal van bewust of men warme relaties met anderen heeft (item 11). Maar hoe vaak denkt een persoon bewust na over hoe onze maatschappij werkt (item 8) of in hoeverre onze samenleving beter wordt voor mensen (item 6)? De items over sociaal welbevinden kunnen moeilijker te beantwoorden zijn omdat zij breder en complexer zijn, of de respondenten hebben minder te maken met deze onderwerpen in het dagelijkse leven en zijn er dus minder bewust van.

Om te onderzoeken waar precies de problemen van het MHC-SF liggen is de volgende onderzoeksvraag ontwikkeld:

Waar liggen expliciet de problemen en moeilijkheden bij het invullen van het Mental Health Continuum Short Form?

Met betrekking tot deze vraag moet worden geanalyseerd hoe de respondenten de veertien items interpreteren en hoe zij de vragenlijst invullen. Op basis van de uitkomsten van deze procedure zullen vervolgens aanbevelingen worden gedaan voor het verbeteren van het Mental Health Continuum Short Form.

1.3 The Three-Step Test-Interview

Voor de analyse van het MHC-SF wordt er gebruik gemaakt van de Three- Step Test-Interview (TSTI). Dit is een op observatie gebaseerde procedure voor het identificeren van antwoordproblemen bij vragenlijsten die bestaat uit drie stappen. In de eerste stap van de TSTI wordt geobserveerd hoe de respondenten zich gedragen bij het invullen van de vragenlijst. Zij moeten hardop zeggen wat zij tijdens het invullen denken. De interviewer maakt aantekeningen over de uitgesproken gedachten en het gedrag van de respondent. In deze stap is het aan te raden om tevoren een goede instructie te geven met betrekking tot het hardop denken. Omdat respondenten kunnen verschillen in de vaardigheid hardop te zeggen wat ze denken, is het goed voor de afname van het interview een kleine oefening te doen. De respondent kan met behulp van een voorbeeld item het hardop denken oefenen (Hak, 2004). Het doel van de tweede stap is dat de interviewer ingaat op de data uit de eerste stap, die voor hem nog niet helemaal duidelijk is. Hij kan bijvoorbeeld vragen waarom de respondent bij het invullen van een item onzeker was of waarom hij een antwoord verbeterde. In stap drie krijgt de respondent de mogelijkheid om gevoelens en ervaringen te uiten en kritiekpunten en verbeteringsopties voor de vragenlijst te benoemen (Hak et al., 2008). De protocollen van de interviews worden geanalyseerd en op basis hiervan kan worden vastgesteld waar de problemen bij het invullen van de vragenlijst liggen (Jansen & Hak, 2005).

Vragenlijsten zijn vaak veeleisend met betrekking tot de motivatie en de vaardigheden van een respondent. Ten eerste wat betreft de inhoud van de gevraagde informatie en ten tweede ten opzichte van de manier waarop de vragen gesteld zijn (Jansen & Hak, 2005). Uit onderzoek kwam naar voren dat de TSTI een geschikte test is voor het opsporen van problemen in vragenlijsten. Jansen en Hak (2005) hebben de productiviteit van de TSTI vergeleken met een expertmening bij een vragenlijst over alcohol consumptie. Daaruit kwam naar voren dat de TSTI dezelfde problemen opspoorde die tevoren door een expert waren geïdentificeerd, maar ook tien nieuwe probleemlocaties ontdekte. Dit resultaat maakt de TSTI geschikter in vergelijking met een expertmening met betrekking tot het identificeren van probleem locaties in een vragenlijst. Een nadeel van de TSTI is dat het alleen bij korte vragenlijsten of bij enkele items kan worden gebruikt. Ericsson and Simon (1993) zeggen dat het retrospectieve hardop denken in een tijds kader van vijf minuten na het invullen van de vragenlijst moet plaatsvinden. Dit aspect is voor het MHC-SF niet van toepassing omdat het een korte vragenlijst is met veertien items.

Het doel van de TSTI is om na te gaan hoe de respondenten een vragenlijst invullen en waar de problemen in deze procedure kunnen liggen (Jansen & Hak, 2005). Tourangeau (1984) maakte duidelijk dat het geven van een antwoord gebaseerd is op een cognitief proces

bestaand uit vier stappen. Deze zijn “comprehension”, “retrieval”, “judgement” en “communication”. In de eerste stap moet de respondent de betekenis van de vraag inhoudelijk begrijpen. Daarop volgt het verzamelen van relevante informatie uit het geheugen en het beoordelen in hoeverre de teruggevonden informatie overeenkomt met de betekenis van de vraag. In de vierde stap deelt de respondent uiteindelijk zijn antwoord mee, bijvoorbeeld door het omcirkelen van een antwoordmogelijkheid. Bij het invullen van een vragenlijst kan op elk moment en in elk van de vier stappen een probleem ontstaan. Het geven van een antwoord is gebaseerd op denken en om deze gedachten toegankelijk te maken voor de observator kan er gebruik gemaakt worden van de think aloud techniek (Hak et al., 2008).

De Three-Step Test-Interview wordt afgenomen in een omgeving die het meest overeenkomt met een “real life” omgeving. De respondenten zullen de vragenlijst in een omgeving invullen die het meest overeenkomt met een alledaagse omgeving. Dat kan bijvoorbeeld bij hun thuis zijn of op hun werkplek (Hak, 2004). Op deze manier kan een hoge ecologische validiteit gegarandeerd worden. Verder is het van belang dat voor de afname van het interview informed consent wordt gegeven over vertrouwelijkheid met betrekking tot persoonlijke gegevens en onderzoeksuitkomsten van de respondent. De interviewer maakt duidelijk dat niet de respondent object van het onderzoek is maar de kwaliteit van de vragenlijst (Hak, 2004).

2. Methode

2.1 Respondenten

Om inzicht te kunnen krijgen in de onderzoeksvraag, waar expliciet de problemen en moeilijkheden bij het invullen van het MHC-SF liggen, werden dertig mensen uit de stad Enschede geïnterviewd. Deze verschilden zo veel mogelijk in geslacht, leeftijd en opleidingsniveau. In totaal hebben achttien vrouwen en slechts twaalf mannen mee gedaan aan het onderzoek. Gepland was om zowel 15 vrouwen als 15 mannen bij het onderzoek te betrekken. Hier is op te merken dat het moeilijk was mannen te vinden die deel wilden nemen.

De gemiddelde leeftijd 37 jaar, de jongste deelnemer was 20 jaar oud en de oudste 62 jaar. Vijftien respondenten waren getrouwd en de andere helft was ongetrouwd. Bovendien verschilden de respondenten zo veel mogelijk in opleidingsniveau en in hun baan (Tabel 2).

De respondenten werden zowel in de omgeving van de Universiteit Twente (studenten, winkels op de campus, andere inrichtingen) als in de stad Enschede gezocht. De mensen werden gevraagd of zij interesse en tijd voor een interview van ongeveer 15 minuten zouden hebben. Bij toestemming volgde de verdere uitleg die in sectie 2.2 wordt beschreven. Sommige respondenten werden in hun werktijd geïnterviewd.

Tabel 2 Overzicht persoonsgegevens

No	Geslacht	Leeftijd	Burgerlijke staat	Opleidingsniveau	Baan
1	Mannelijk	20	Ongetrouwd	VWO	Student (TG)
2	Vrouwelijk	22	Ongetrouwd	VWO	Student (CW)
3	Vrouwelijk	44	Getrouwd	VWO	Verkoopster
4	Vrouwelijk	21	Ongetrouwd	HVO	Verzekeringsmedewerkster
5	Mannelijk	56	Getrouwd	VMBO	Ondernemer
6	Mannelijk	50	Ongetrouwd	MBO	Horeca
7	Mannelijk	24	Ongetrouwd	MBO	Shopmanager
8	Mannelijk	28	Getrouwd	MBO	Fietsenmaker
9	Mannelijk	31	Getrouwd	MBO	Ondernemer
10	Mannelijk	23	Getrouwd	HVO	Webdesigner
11	Vrouwelijk	35	Getrouwd	MBO+	Sportdocent
12	Vrouwelijk	40	Alleenstaand	HVO	Kapster
13	Vrouwelijk	53	Getrouwd	HVO	Verhuisconsulent
14	Vrouwelijk	32	Getrouwd	MBO	Bakster
15	Mannelijk	55	Getrouwd	VMBO	Dansdocent
16	Mannelijk	48	Getrouwd	MBO	Shopmanager
17	Vrouwelijk	25	Ongetrouwd	MBO	Verpleegster
18	Mannelijk	38	Getrouwd	VMBO	Kok
19	Vrouwelijk	45	Getrouwd	MBO	Verkoopster
20	Vrouwelijk	52	Ongetrouwd	MBO +	Secretaresse
21	Vrouwelijk	46	Samenwonend	VMBO	Kapster
22	Vrouwelijk	34	Samenwonend	MBO	Assistente
23	Vrouwelijk	20	Ongetrouwd	VWO	Student (BMT)
24	Vrouwelijk	39	Ongetrouwd	HBO	Adviseur
25	Mannelijk	62	Ongetrouwd	VMBO	Zelfstandig
26	Vrouwelijk	28	Samenwonend	HBO	Consultant
27	Vrouwelijk	38	Getrouwd	MBO	Eigenares
28	Mannelijk	29	Getrouwd	MBO	Horeca
29	Vrouwelijk	32	Getrouwd	MBO	Sportlerares
30	Vrouwelijk	44	Ongetrouwd	HBO	Commercieel-administratieve medewerker

2.2 Procedure

Alle respondenten, die meededen aan het onderzoek, kregen van tevoren informatie over het verloop en het doel van het interview. Op deze manier werd gewaarborgd dat alle respondenten dezelfde informatie over het onderwerp beschikten (bijlage I).

Het thema van het onderzoek werd benoemd en er werd een korte inleiding gegeven. Hierin werd gezegd dat geestelijke gezondheid gemeten wordt omdat niet alleen ziekte van belang is maar ook positieve eigenschappen zoals welbevinden, geluk en tevredenheid. Aansluitend kregen de respondenten informatie over het onderzoeksobject, het MHC-SF. Er werd vermeld dat het een geschikte test is om geestelijke gezondheid te meten, dat het uit veertien items bestaat en dat men als respondent moet aangeven hoe vaak men een bepaald gevoel had in de afgelopen maand. De respondenten kregen de informatie dat het MHC-SF al een redelijk goede vragenlijst is, maar dat er soms toch nog wat moeilijkheden kunnen optreden bij het invullen. Tevens werd vermeld dat een onderzoeker altijd genegen is een mogelijk perfecte vragenlijst na te streven. Informed consent werd gegeven over de vertrouwelijke behandeling van persoonlijke gegevens en de respondenten werden in kennis gesteld dat het interview via een voice recorder werd opgenomen. Als zij het er mee eens waren werd het onderzoek verder toegelicht. Namelijk dat men met behulp van het onderzoek de kwaliteit van de vragenlijst wilde testen en niet de respondent zelf. Via observatie zou worden gekeken hoe goed of hoe problematisch het invullen van de vragenlijst was. Vervolgens werd uitgelegd dat de Three-Step Test-Interview uit drie stappen bestaat en deze drie stappen werden op de volgende manier uitgelegd: In de eerste stap vult de respondent de vragenlijst in en zegt hardop wat hij denkt tijdens het beantwoorden van een item. Stap twee dient ervoor om nog nauwkeuriger op de uitkomsten uit de eerste stap in te gaan. Als er nog onduidelijkheden zijn voor de interviewer kunnen hier nog aanvullende vragen gesteld worden. In de derde stap krijgt de respondent de mogelijkheid om zijn ervaringen, gevoelens, kritiepunten en suggesties over de vragenlijst te noemen. Omdat respondenten vaak niet vertrouwd waren met het hardop denken werd hierover een korte uitleg gegeven. De interviewer legde uit dat het proces om een vraag te beantwoorden in de hersenen gebeurt en daarom niet zichtbaar is voor de onderzoeker. Om dat proces voor haar zichtbaar te maken is de manier van hardop denken geschikt. Voor de duidelijkheid werd een korte oefening gedaan met behulp van twee voorbeeld items van een levenstevredenheidsschaal (Pavot & Diener, 1993). Bij het eerste voorbeeld item liet de interviewer het hardop denken zien om de respondent meer duidelijkheid te geven over de procedure. Daarna had de respondent zelf de mogelijkheid een voorbeeld te oefenen. Pas nadat de gehele procedure voor de respondent duidelijk was, werd het daadwerkelijke interview uitgevoerd.

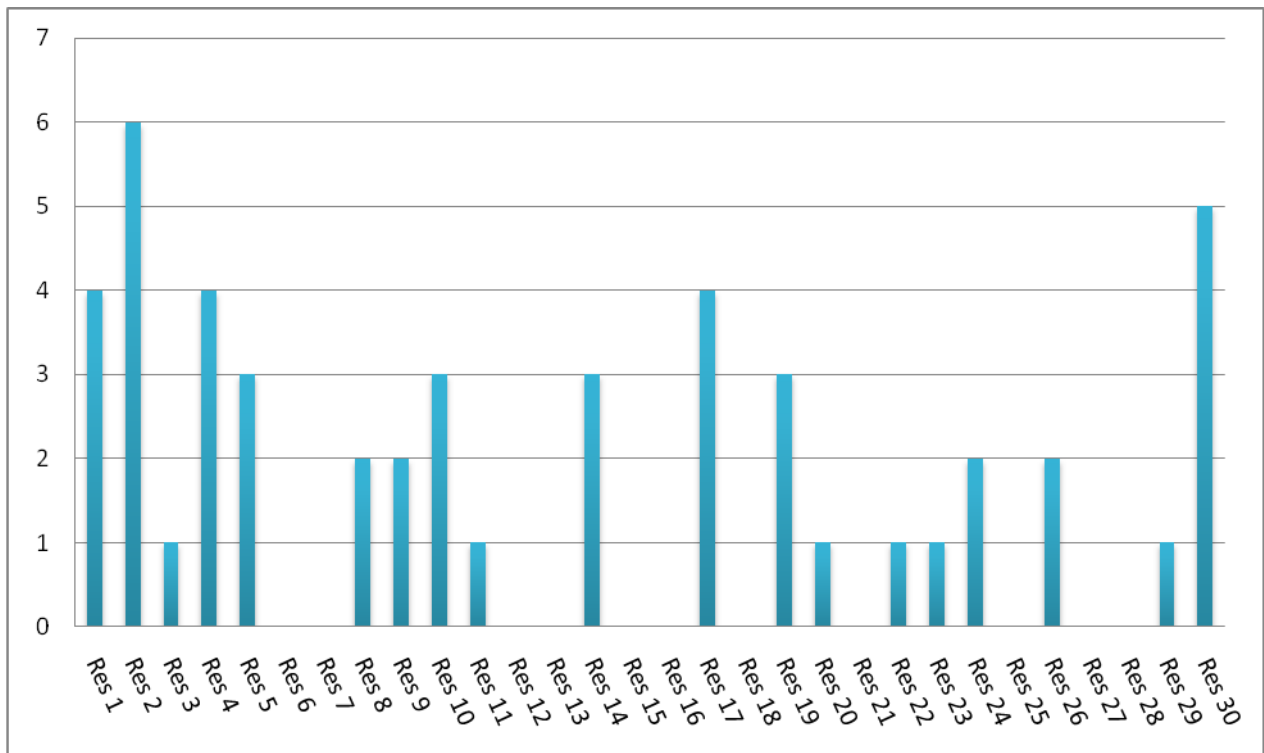
2.3 Analyse

Voordat begonnen werd met de analyse werd gekeken waar de respondenten problemen/opmerkingen betreft het invullen van het MHC-SF hebben gehad. De volgende zaken werden bijvoorbeeld als probleem/opmerking gezien: (1) bleef de respondent lang bij een item staan? (2) werd een item vaak herhaald? (3) gaf de respondent aan dat het een moeilijk item is? (4) had de respondent moeite met de antwoordschaal? (5) vroeg de respondent aan de onderzoeker wat de betekenis van bepaalde woorden is? (6) had de respondent kritiekpunten? (7) noemde de respondent verbeteringsopties? Deze delen werden voor de verdere analyse uitgetypt. Daarna werden de antwoorden van de respondenten met behulp van inhoudsanalyse gecategoriseerd. Dat betekent dat er een lijst met alle problemen en opmerkingen werd gemaakt. Er werd onderzocht of het probleem of de opmerking te maken had met inhoudelijke aspecten van de vragenlijst (bijvoorbeeld de definitie van een woord) of met de antwoordschaal (bijvoorbeeld de geschiktheid van de antwoordopties). Per item werd gekeken of de respondenten opmerkingen of problemen hebben gehad en of er een interactie was tussen antwoordmogelijkheid en item.

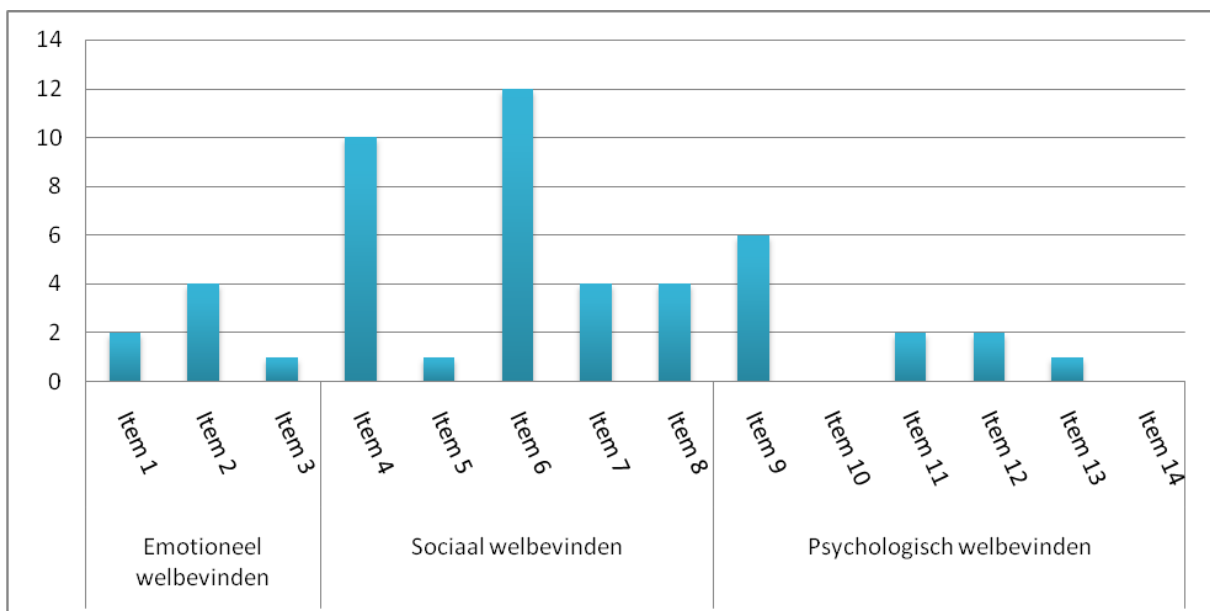
3. Resultaten

Uit de analyse van de dertig interviews blijkt dat negentien van de dertig respondenten problemen of opmerkingen hebben gehad over het MHC-SF. Elf respondenten vonden de vragenlijst helder en duidelijk en hadden geen problemen bij het invullen. De gemiddelde duur van de interviews was 8:20 minuten en het gemiddelde aantal opmerkingen van de respondenten was 1.63. Grafiek 1 laat zien dat respondent 2 met zes opmerkingen de grootste hoeveelheid aan problemen/ opmerkingen had, gevolgd door respondent 30 met vijf opmerkingen. Zes respondenten hadden enkel één opmerking over het MHC-SF. Vier respondenten maakten twee opmerkingen, vier andere respondenten hadden drie opmerkingen en drie respondenten maakten vier opmerkingen over de vragenlijst.

Grafiek 1 Aantal problemen/ opmerkingen per respondent

Grafiek 2 Aantal problemen/ opmerkingen per item

Uit grafiek 2 komt naar voren dat item 6 de meeste problemen/opmerkingen opleverde (12 opmerkingen), gevolgd door item 4 (10 opmerkingen) en item 9 (6

opmerkingen). Opvallend was dat de respondenten geen opmerkingen maakten over de items 10 en 14.

Met SPSS 16.0 werd de betrouwbaarheid (Cronbach's Alpha) voor de gebruikte steekproef berekend. De betrouwbaarheid van de subschalen subjectief en psychologisch welbevinden is 0.76 en die van de subschaal sociaal welbevinden is 0.54. De betrouwbaarheid van de totaalschaal is 0.76 (Tabel 3)

Tabel 3 Betrouwbaarheid subschalen

Subschaal	Cronbach's Alpha
Subjectief en psychologisch welbevinden	0.76
Sociaal welbevinden	0.54
Totaalschaal	0.76

In de verdere analyse wordt per item onderzocht waar de moeilijkheden lagen. In sectie 3.1 worden de eerste en tweede stap van het TSTI geanalyseerd. Het wordt aangegeven welke respondenten problemen/opmerkingen hebben gehad met betrekking tot de inhoud van de items en de antwoordschaal. Stap één en twee worden samen geanalyseerd omdat de interviewer in de tweede stap nauwkeuriger is ingegaan op de data uit eerste stap van het TSTI. Verder wordt onderzocht of er een interactie bestaat tussen antwoordschaal en het item. In sectie 3.2 wordt de derde stap van het TSTI geanalyseerd. Hier wordt aangegeven welke respondenten bijvoorbeeld opmerkingen, kritiekpunten of suggesties voor het MHC-SF hebben genoemd. In sectie 3.3 volgt een conclusie met betrekking tot de van tevoren opgestelde hypothesen (sectie 1.2).

3.1 Analyse van de eerste en tweede stap van het Three-Step Test-Interview

Item 1

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u gelukkig was?

Twee respondenten hebben problemen/opmerkingen gehad over het eerste item. Respondent 10 zei dat ‘geluk’ te extreem is want het is de meest ideale situatie waar men naartoe werkt, maar die men nooit zou bereiken. De respondent zette geluk gelijk met tevredenheid.

Respondent 1, item 1

Stap 1

1	R	‘In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u gelukkig was? Em, ja,
2		goede vraag. Ja, ik voel me best tevreden maar echt geluk of zo dat vind ik een
3		beetje extreem klinken. Geluk lijkt mij de meest ideale situatie dus dat is het dan
4		net niet.
5	I:	Hm.
6	R:	Ja, ik denk nummer 3 of 4. Maar dat komt voornamelijk omdat het woord
7		‘gelukkig’ niet echt...dat gebruik ik zelf nooit.
8	I:	Oké.
9	R:	Ja, ik ben toch meer tevreden over alles. Dus laat ik maar 3 doen.

Stap 2

1	I:	Ja, super. Bij het eerste, ‘gelukkig’ zet u voor uzelf gelijk met tevredenheid toch?
2		Had ik dat goed begrepen?
3	R:	Ja.
4	I:	Dat u bijvoorbeeld geluk zelf niet gebruikt maar dat u dan zegt ‘ik ben tevreden’.
5	R:	Ja, zelf als ik heel gelukkig zou zijn en ook heel erg gelukkig zou voelen. Dan
6		zou ik het niet zo opschrijven. Ja, dat geluk is zeg maar zo een ideaal beeld
7		waar je naartoe werkt maar nooit helemaal bereikt.
8	I:	Oké.

Respondent 17 had bij het eerste item moeite met de antwoordschaal. De respondent vond het moeilijk om een uitspraak te doen of zij nu 2 of 3 keer per week gelukkig was. Zij zei dat gelukkig zijn een langdurige toestand is, die men moeilijk kan beperken tot één, twee of drie keer. De respondent merkte in stap 2 op dat ‘gelukkig zijn’ geen frequentie is maar een gevoel, dat men niet op een aantal dagen in een week of maand kan bepalen.

Respondent 17, item 1

Stap 1

1	R:	‘In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u gelukkig was?’ Wat ik
2		hierbij denk is..ik vind het moeilijk om te zeggen ik ben 2 of 3 keer per week
3		gelukkig geweest. Want geluk is voor mij zo een ding...je hebt een periode die
4		kan over 5 of 6 dagen gaan en dan loopt alles geweldig. En tussendoor heb je
5		bijvoorbeeld maar dan krijg je een informatie dat iets niet gelukt is of zo en dan
6		ben je natuurlijk niet gelukkig. Maar over een paar uur is dat bijvoorbeeld weer
7		anders. Dus ik vind het moeilijk om iets wat eigenlijk een gedurende toestand is
8		om dat te beperken op een, twee of drie keer.

Stap 2

1	I:	Nou het was eigenlijk al bij het eerste item ‘dat u gelukkig was’ dat u zei van het
---	----	---

2	is moeilijk, dat is geen frequentie. Het is gewoon moeilijk om er een uitspraak
3	over te doen want het is een gevoel wat ik niet zo echt kan bepalen van of het nu
	vandaag is of 2 of 3 keer in een week.

Item 2

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u geïnteresseerd was in het leven?

Vier respondenten hebben problemen/ opmerkingen over item 2 gehad. Respondent 29 en respondent 30 hadden een opmerking over het inhoudelijk aspect van het item. Respondent 29 zei dat het een ‘lastige vraag’ en ‘onzettende diepe vraag’ is. De respondent vroeg tijdens het interview aan de onderzoeker of er andere dingen mee bedoeld zijn dan die zij nu doet. Verder werd de vraag vaker herhaald en de respondent bleef bij het woord ‘geïnteresseerd’ staan.

Respondent 29, item 2

Stap 1

1	R:	‘Dat u geïnteresseerd was in het leven?’ Ja...lastige vraag. ‘geïnteresseerd
2		was in het leven?’ In andere dingen dan ik nu doe of?
3	I:	Gewoon wat u nu eronder verstaat.
4	R:	‘geïnteresseerd was in het leven?’ Nou, ik denk ‘2 of 3 keer per week’.
5	I	Hm.

Stap 2

1	I:	Dan ging hartstikke goed. Het waren geen grote problemen. Het enige waar u
2		een beetje stil bleef staan was ja bij het tweede ‘dat u geïnteresseerd was in
3		het leven’. Ja, ‘geïnteresseerd’ hoe hebt u dat nu gezien?
4	R:	Ja, ik vond het zo een onzettende diepe vraag. Vanwege geïnteresseerd in
5		het leven. Op zich ben ik tevreden met hoe ik nu leef of ik dus echt
6		geïnteresseerd ben in andere dingen of...ik vind het leuk om dingen te horen
7		en hoe andere mensen iets beleven maar om dat zelf...heb ik zoiets van
8		‘na...dat is goed zo’. Dus ja...daar moest ik inderdaad even over nadenken.
9	I:	Oké.

Respondent 30 bleef net als respondent 29 bij ‘geïnteresseerd in het leven’ staan. In eerste instantie ging zij ervan uit dat zij wel zin in het leven heeft, dat zij er blij mee is en dat zij alles verder zou doen zoals zij het nu doet. Maar voor haar was het niet duidelijk wat er precies mee bedoeld werd.

Respondent 30, item 2

Stap 1

1	R:	In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u geïnteresseerd was in
2		het leven? Geïnteresseerd in het leven? Dat ik er zin in had, ga ik ervan uit. Dat
3		ik blij ermee was hoe het loop. En dat ik alles zo verder zou doen als ik het nu
4		doe. Ik vind het eigenlijk een moeilijke uitspraak. Geïnteresseerd in het leven.
5		Want het is voor mij niet erg duidelijk wat ermee bedoeld is. Omdat ik....ik had
6		volgens mij nog nooit het gevoel dat ik niet geïnteresseerd was in het leven.
7		Dus ik weet niet hoe dat precies voelt. Maar daarom ga ik maar ervan uit dat
8		het elke dag is want. Ik heb eigenlijk nooit dat ik niet geïnteresseerd was in het
9		leven.

De respondenten 2 en 8 hadden moeite met de antwoordschaal. Respondent 2 was zich niet zeker of zij er bewust over nadent of zij geïnteresseerd is in het leven. In de tweede stap van het interview gaf de respondent aan dat zij er meer over nadacht hoe vaak zij er onbewust over nadent. En dat zij dan via een inschatting haar antwoord bepaalt.

Respondent 2, item 2

Stap 1

1	R:	'...dat u geïnteresseerd was in het leven?' ow...
2	I:	Waar denkt u nu aan?
3	R:	Ja, ik denk erover na of ik er zo bewust over nadent of ik geïnteresseerd ben ik
4		het leven. Want meestal doe je dat toch niet bewust. Ik denk '2 of 3 keer per
5		week'.

Stap 2

7	I:	Wat opviel was dat u vaak in conflict was met het bewuste en onbewuste...
8	R:	Ja.
9	I:	Hoe komt u dan bij uw antwoord? Gaat u dan erover nadent hoe vaak u er
10		bewust aan denkt of?
11	R:	Ja. Nee ...eigenlijk hoe vaak ik er onbewust erover nadent.
12	I:	Oké.
13	R:	Of te kijken hoe vaak dat gebeurt.
14	I:	Dus zo een inschatting?
15	R:	Ja.

Respondent 8 aarzelde over zijn antwoord. Hij wist niet hoe hij erachter zou komen hoe vaak hij eraan denkt of hij geïnteresseerd is in het leven. Hij zei dat men daar niet bij stil staat.

Respondent 8, item 2

Stap 1

1	R:	'Dat u geïnteresseerd was in het leven?'
2	I:	Waar denkt u nu aan?
3	R:	Ja, waar denk ik aan? Hoe vaak? Hoe ik erachter kom.

Stap 2

1	I:	Bij het tweede ‘dat u geïnteresseerd was in het leven?’, ja, daar zei u “hoe
2		vaak?”.
3	R:	Ja, hoe vaak. Ja, twee of drie keer per week. Hoe vaak denk je eraan? Daar sta
4		je niet bij stil.

Item 3

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u tevreden was?

Bij item 3 had respondent 4 een opmerking over het antwoordformaat. De respondent zei dat zij het verschil tussen antwoordmogelijkheid drie ‘2 en 3 keer per week’ en vier ‘bijna elke dag’ heel groot vindt. Twee of drie dagen vind zij van de zeven dagen in een week heel weinig en bijna elke dag is dan weer heel veel. Zij koos uiteindelijk voor antwoordoptie vier ‘bijna elke dag’ omdat zij dacht dat hier ook vijf dagen mee bedoeld werd.

Respondent 4, item 3

Stap 1

1	R:	‘Dat u tevreden was?’ Hm...
2	I:	Wat denk je nu?
3	R:	Ja, weet ik niet precies. Omdat ik vind het leuk...beter als het ook zo iets als.
4		Ja ik vind ‘2 of 3 keer per week’ en het verschil tussen ‘bijna elke dag’ heel
5		groot. Voor mijn gevoel. Daarom weet ik niet wat ik van de twee moet
6		aankruizen. Maar ik zou maar ‘bijna elke dag’, omdat dat kunnen ook 5 dagen
7		in één week zijn blijkbaar. Dus doe ik dat ook. Maar dat is een beetje
		onduidelijk vind ik.

Stap 2

1	I:	Oké. Dat eerste was u zei was dat u het verschil, als ik het goed had begrepen,
2		tussen de ‘2 en 3 keer per week’ en ‘bijna elke dag’ tussen de
3		antwoordmogelijkheden. Dat het een beetje te groot is, te vaag?
4	R:	Ja, ik vind dat is...ja ik zou zeggen. Ja, ik weet niet wat ik zou zeggen maar ik
5		vind dat ‘2 of 3 keer per week’ is van 7 dagen of zo heel erg weinig tot dat ‘bijna
6		elke dag’.
7	I:	Oké.
8	R:	Vind ik. Dat het eigenlijk ‘2 of 3 keer’ of zeven keer bijna zo van mijn gevoel en
9		dat vind ik zo een beetje raar.

Item 4

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u iets belangrijks hebt bijgedragen aan de samenleving?

Item 4 leverde een aantal problemen/opmerkingen op. Tien respondenten bleven bij dit item staan. Vooral met de betekenis van het woord ‘samenleving’ en de betekenis van ‘belangrijke bijdrage’ hadden de respondenten moeilijkheden. De respondenten 2, 5, 19, en 30 waren onzeker wat met ‘samenleving’ bedoeld was. Respondent 2 gaf aan dat zij niet zeker was of met samenleving de gehele samenleving bedoeld was of de samenleving met vrienden en familie. Uiteindelijk koos zij voor de samenleving met bekende mensen voor het beantwoorden van het vierde item. Respondent 5 had hetzelfde probleem. Hij merkte op dat ‘samenleving’ een heel breed begrip is, dat men op verschillende manieren kan interpreteren. Bijvoorbeeld met de eigen situatie, zoals de buurt of wijk waarin men leeft of de hele mensheid. Respondent 19 aarzelde ook over het begrip samenleving. Zij vroeg zich af of ermee de samenleving in het gezin of ook de samenleving daarbuiten bedoeld werd. Net zoals de andere respondenten vroeg respondent 30 zich af wat de precieze betekenis van ‘samenleving’ in deze context was. Werd er alleen de familie mee betrokken of een maatschappij of misschien kinderen in de Derde Wereld? Als voorbeeld wordt hier het interview met respondent 2 aangevoerd.

Respondent 2, item 4

Stap 1

1	R:	‘...dat u iets belangrijks hebt bijgedragen aan de samenleving?’.
2	I:	Waar denkt u nu aan?
3	R:	Wat precies bedoeld is met de ‘samenleving’. Of het gewoon nu de hele
4		samenleving of familie en vrienden? Hm.

Stap 2

16	I:	Oké. Dan het tweede wat opviel was u heel vaak onzeker was met het begrip
17		‘samenleving’.
18	R:	Ja.
19	I:	Wat de samenleving bevat?
20	R:	Ja. Er zijn verschillende manier het te interpreteren.
21	I:	Dus daarmee bedoelt u de samenleving in het algemeen of met de familie en
22		vrienden?
23	R:	Ja, ik had het nu over bekende mensen.
24	I:	Oké.

De respondenten 1, 3, 8, 9, 17, 26 hadden problemen/opmerkingen over de ‘belangrijke bijdrage’. Respondent 1 beantwoorde de vraag meteen met ‘elke dag’ want hij zei dat hij altijd iets bijdraagt aan de samenleving. Maar vervolgens aarzelde hij, want hij vroeg zich af,

of dat ook echt een belangrijke bijdrage was. Hij veranderde zijn antwoord van ‘elke dag’ naar ‘nooit’. Want hij vond zijn bijdragen niet belangrijk genoeg.

Respondent 1, item 4

Stap 1

1	R:	‘In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u iets belangrijks hebt
2		bijgedragen aan de samenleving?’ Ja, dat heb ik ook eigenlijk elke dag.
3		Omdat...’iets belangrijks’...wacht eventjes. Je draagt sowieso iets bij aan de
4		samenleving. Ik vind het persoonlijk...ja ik draag wel iets bij maar....ik schat me
5		zelf toch niet belangrijk genoeg in. Dus tja...ik heb het gevoel niet gehad.

Stap 2

7	I:	Oké. Bij item 4 ‘...dat u iets belangrijks hebt bijgedragen aan de samenleving?’.
8		Daar stond u heel lang bij stil. Eerst hebt u heel snel antwoord gegeven van
9		oké....dat en dat is het en op eens was het zo van ‘ow nee...toch niet’. Toen was
10		u onzeker en u zei van ‘oké, wat is de bijdrage?’. Het was van heel extreem dat
11		u iedere dag een bijdrage levert en dan hebt u toch gekozen voor ‘nooit’.
11	R:	Ja. Dat is omdat het woord ‘belangrijk’ niet past. Em. Ik denk dat de bijdrage die
12		ik nu lever niet belangrijk genoeg is om in deze context van ‘belangrijk’ te
13		spreken. Dus ik lever dus elke dag een bijdrage maar die is niet belangrijk
14		genoeg. Ja, het is niet een bijdrage die goed is of zo. Dus vandaar ‘nooit’.
15	I:	Hm. Dus bij u gaat het om het woord ‘belangrijk’?
16	R:	Ja.

Respondent 3 zag haar kinderen als bijdrage aan de samenleving. Maar een echte belangrijke bijdrage zou men alleen geven als men politiek actief zou zijn. De vraag ‘wat is belangrijk?’ stelde respondent 8 tijdens het interview. Hij verstond onder een belangrijke bijdrage sociale dingen als vrijwilligerswerk. Verder noemde hij op dat het misschien handig zou zijn als men er bij vermeldt wat met een ‘belangrijke bijdrage’ bedoeld wordt. Respondent 9 merkte op dat de vraag heel breed is. Hij is namelijk van mening dat elke persoon iets bijdraagt aan de samenleving. Alleen door werken levert men een bijdrage. Respondent 17 vond item 4 een heel moeilijke vraag, zelfs de moeilijkste vraag in de vragenlijst. De respondent noemde dingen op die van haar kant een belangrijke bijdrage zijn die een mens voor de samenleving kan brengen. Hieronder valt bijvoorbeeld dat men zich aan regels houdt, aardig tegen elkaar is of een vriend gaat helpen. Maar zij denkt dat de meeste mensen dit item anders zouden interpreteren, want voor hen is een belangrijke bijdrage sociaal werk of vrijwilligers werk. De dagelijkse dingen zouden zij niet als belangrijk zien. Voor de duidelijkheid merkte de respondent op dat men nauwkeuriger zou kunnen zeggen wat met ‘belangrijke bijdrage aan de samenleving’ bedoeld wordt.

Respondent 17, item 4

Stap 1

1	R:	‘Dat u iets belangrijks hebt bijgedragen aan de samenleving?’ Super moeilijke
2		vraag. Omdat we leven in een ja, in de westerse cultuur dus we gaan niet kijken
3		dat we iets voor iedereen doen. We gaan meer kijken...heb ik iets voor mezelf
4		gedaan vandaag? Ik vind het ook moeilijk te zeggen. Je kunt ook iets voor de
5		samenleving doen als je bijvoorbeeld een vriend gaat helpen. Dat doet ook iets
6		voor de samenleving. Of als je gewoon aardig bent en ja...ik denk ook als je je
7		aan regels houdt dan lever je al een bijdrage. Dat hangt een beetje van je
8		interpretatie af. Hoe ga je dat interpreteren. Dus ik kies hier voor ‘bijna elke dag’.
9		Ik ga maar ervan uit dat als ik me aan regels hou en vriendelijk tegen iedereen
10		ben dan doe ik iets voor de samenleving.

Stap 2

16	I:	Oké. Dan was er nog ‘dat u iets belangrijks hebt bijgedragen aan de
17		samenleving’. Toen zei u dat is moeilijk want ja, iedereen heeft zijn eigen
18		interpretatie van wat is een belangrijke bijdrage aan de samenleving. Het houden
19		aan regels is belangrijk of als ik aardig ben tegen mensen. Ziet u dat misschien
20		als een probleem voor de vragenlijst?
21	R:	Ja. Dat zie ik zeker als een probleem. Je moet toch iets nauwkeuriger zeggen
22		wat daarmee bedoeld wordt. Omdat voor sommige mensen die sociale werk
23		doen is dat een goede bijdrage aan de samenleving. Maar voor mij is dat zo dat
24		ja, dat de meerderheid van de mensen dat...nee...ik moet dat anders zeggen.
25		De meeste mensen denken niet dat ze iets belangrijks bijdragen aan de
26		samenleving slecht door zich aan de regels te houden of aardig tegen elkaar zijn
27		hoewel als men er goed over nadenkt, is dit eigenlijk de belangrijkste bijdrage
28		voor de samenleving. En dit is mijn probleem. Het hangt ook weer met onze
29		cultuur samen. Voor ons is dat een gewone situatie die elke dag bestaat. Het is
30		toch een uitzondering als je echt sociaal werk of vrijwilligers werk doet. Voor ons
31		is zoiets eerst iets waar je zegt ‘ow...hier heb ik een bijzondere bijdrage
32		geleverd’. Volgens mij is dat de moeilijkste vraag in de vragenlijst.

Respondent 26 vond item 4 lastig en merkte op dat men dat wel concreter zou kunnen maken. De respondent aarzelde of zaken als een baan hebben of een oud vrouwtje helpen met oversteken belangrijke bijdragen zijn.

De antwoordopties leverden bij item 4 alleen bij respondent 9 moeilijkheden op. Hij zei dat elk mens een bijdrage levert aan de samenleving maar dat hij er niet specifiek mee bezig is. Men zou niet elke dag melden wat zijn/haar bijdrage van die dag is geweest, het gebeurt meer automatisch.

Item 5

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u deel uitmaakte van een gemeenschap (zoals een sociale groep, uw buurt, uw stad?)

Item 5 leverde geen grote problemen op. Respondent 10 maakte een opmerking over de antwoordschaal. Hij zei dat hij niet zo bewust bezig is of expliciet nadenkt over zijn deelname in de gemeenschap. Hij vond het een soort vanzelfsprekendheid, dat men in een gemeenschap zit.

Respondent 5, item 5

Stap 1

1	R:	‘Dat u een deel uitmaakt van een gemeenschap (zoals een sociale groep, uw
2		buurt, uw stad?’ Ja. Dat zijn dingen daar denk ik niet zo over na of zo. Maar
3		eigenlijk elke dag wel dat je met vrienden of andere mensen afspreek en wat
4		gaat doen. Een beetje ergens naartoe gaat. Dus ja, ‘bijna elke dag’.

Stap 2

11	I:	Oké. Dan zei u nog een keer. Dat was met ‘dat u deel uitmaakte van een
12		gemeenschap’. Toen zei u ‘daar denk ik niet zo veel over na.’ Is dat dan
13		dat...kunt u dat misschien nog uitleggen?
14	R:	Ja. Dat idee dat je verbonden bent met andere mensen. Ja, ik heb sowieso het
15		idee dat ik bij allerlei gemeenschappen hoor. Familie, vrienden, verenigingen.
16		Daar maak ik allemaal een deel van uit. Maar daar ben ik niet zo bewust mee
17		bezig. Maar niet dat ik erover nadenk van ‘goh, ik maak nu een deel uit hiervan’
18		of ‘ik voel me daar...’ ja. Een beetje soort van zelfsprekend dat je in een
19		gemeenschap zit.

Item 6

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat onze samenleving beter wordt voor mensen?

Item 6 leverde de meeste moeilijkheden op in het MHC-SF. Twaalf respondenten hadden problemen/opmerkingen over het item. Respondent 2 stopte weer bij de betekenis van het begrip ‘samenleving’ zoals bij item 4. Zij wist niet wat ermee bedoeld werd maar ging van de gehele samenleving uit. Voor respondent 30 was de betekenis van het begrip ‘mensen’ onduidelijk. Zij stelde zich de vraag welke mensen ermee bedoeld waren. Was zijzelf bedoeld, de mensen om haar heen of de mensen op aarde? De respondent vond het begrip te breed. Respondent 4 vond het een ‘rare vraag’ en aarzelde of er de algemene samenleving mee bedoeld werd. Respondent 14 merkte op dat item 6 in vergelijking met de eerder gestelde vragen eruit valt. Zij zei dat het niet meer zo veel met haar te maken had en

meer een algemene vraag is. Zij probeerde uiteindelijk de vraag te beantwoorden met betrekking tot het nieuws dat zij van tevoren gevolgd had. In de tweede stap van het interview legde zij uit dat de eerste items dezelfde stijl hebben gehad ('dat u....dat u...dat u'). En dan volgde een item van 'dat onze samenleving beter wordt voor mensen'. Dat was in vergelijking erg algemeen en daaruit resulteerde dat men erover na moet denken voordat men een antwoord kon geven.

Respondent 14, item 6

Stap 1

1	R:	Hoe vaak had u het gevoel dat onze samenleving beter wordt voor mensen?
2		Vind ik een heel moeilijke vraag.
3	I:	Waar denk je nu aan?
4	R:	Ik vind de vraag valt er zo een beetje uit. Dat heeft niet meer zo veel met mij te maken. Is een algemene vraag. Dat onze samenleving beter wordt voor mensen. Nou wat in mij meteen opkomt, is dat er veel nu op de radio en
5		televisie met de financiële crisis en Griekenland en zo...ja...net heb ik nog het
6		nieuws gekeken dat bij een voetbalwedstrijd hooligans waren en zo en...
7	I:	Hm
8	R:	Dat vind ik wel een heel moeilijke vraag en daar durf bijna geen antwoord te
9		geven maar...moet ik voor een heel lage score gaan 1 of 2 keer per week
10	I:	Hm

Stap 2

1	I:	Oké. Super. Op zich ging het redelijk snel. Oké. En dan was er dus de
2		omschakeling tussen volgens mij was het bij item 6...zei je...'dat onze
3		samenleving beter wordt voor mensen.' Daar was het dus moeilijk omdat je
4		...je zei dat het niet met mij te maken heeft...dat het zo een algemeen begrip
5		is. Dus dat was even kijken wat je moest invullen?
6	R:	Ja, ...precies...want, alle andere items zijn in dezelfde stijl zo een beetje...'dat
7		u...dat u...dat u...' en dan komt eens 'dat onze samenleving beter wordt voor
8		mensen', 'dat mensen in principe goed zijn', 'dat u berijpt hoe onze
9		maatschappij werkt'.
10	I:	Hm
11	R:	Dat is nu dat is dan heel algemeen. Dat heeft dan niet meer zo veel met mij te
12		maken. En dat staat zo midden in. En dan gaat het weer verder met 'dat u...dat
13		u....dat u'
14	I:	Hm oké
15	R:	Dat was even...ja niet zo moeilijk maar moest ik gewoon even nadenken dat
16		het nu algemeen gaat.

Net als respondent 14 merkte respondent 17 op dat vraag 6 anders was dan de vorige vragen. In stap 2 legde zij uit dat de eerste vragen over het eigen gevoel gaan zoals geluk, tevredenheid of interesse in het leven, maar dat item 6 meer een interpretatie vraag is. De respondent zei dat zij verwacht dat bijna iedereen bij dit item zou stoppen omdat men erover na moet denken wanneer een samenleving beter gaat worden of wat voor dingen er moeten

gebeuren om de samenleving te verbeteren. Persoonlijk betrok de respondent aspecten als de media, de politiek en de geschiedenis bij de antwoordvorming.

Respondent 17, item 6

Stap 1

1	R:	‘Dat onze samenleving beter wordt voor mensen?’ Hm...
2	I:	Waar denkt u nu aan?
3	R:	Ja. Ik had de eerste deel van de vraag nog een keer moeten lezen omdat die
4		vraag is heel anders dan de andere vragen. Dus hoe vaak had u het gevoel, dat
5		onze samenleving beter wordt voor mensen? Ja, dat zijn alles vragen die je op
6		een bepaalde manier kunt interpreteren. Dat hangt van de manier van denken af.
7		Ik probeer nu aan iets te denken, een voorbeeld te verzinnen voor mezelf om de
8		vraag te beantwoorden. Het eerste waar ik aan denk is ja, wat zie je in de
9		media? En daar heb je eigenlijk het gevoel dat de samenleving steeds erger
10		wordt. Maar dan denk ik ook dat wat wij op televisie zien ja, dat klopt niet. Dat
11		komt niet overeen met de realiteit. Maar ik denk dat de samenleving beter wordt
12		omdat ik als ik nu naar de geschiedenis kijk dan heb ik wel het gevoel in Europa,
13		dat we toch meer samen werken en toch meer op andere mensen letten. Dat we
14		proberen, als ik nu naar de politiek kijk, dat we samen iets willen bereiken. Dus
15		ja, vanuit die perspectief denk ik dat onze samenleving beter wordt. Maar als ik
16		dan weer eraan denk dat geweld tegen politieagenten steeds erger wordt of dat
17		jongeren meer alcohol drinken dan denk ik natuurlijk weer ‘na, onze samenleving
18		wordt slechter. Maar ik ga maar ervan uit dat dit veel door de media wordt
19		bepaald. Dus ja, ik kies maar voor ‘Eén of twee keer’. Omdat ik denk er niet zo
20		veel over na.

Stap 2

33	I:	Oké. Nou verder. ‘Dat onze samenleving beter wordt voor mensen’ toen moest
34		u de eerste zin nog een keer lezen en u zei dat de vraag in vergelijking met de
35		andere vragen eruit valt.
36	R:	Ja. Dat is zo als ik al zei. ‘dat onze samenleving beter wordt voor mensen’. Ja.
37		Het gaat eigenlijk meer...de eersten vragen gaan over mijn eigen gevoelens en
38		dit is meer zo een interpretatie vraag. Ja, die gaat niet echt over mijn of bepaalde
39		gevoelens. Zoals geluk, tevreden en geïnteresseerd.
40	I:	Dus daar stopte u dus even.
41	R:	Ja, ik denk daar stopt toch iedereen bij zo een vraag. Omdat dan denk je erover
42		na wanneer wordt onze samenleving beter? Wat moet gebeuren zodat de
43		samenleving beter wordt? Ja, volgens mij denkt er niet zo echt iemand over na.
44		Je ziet alleen elke dag wat de situatie is. Ja, en dan wordt je nog heel vaak
45		verteld dat in onze maatschappij alles steeds erger wordt en ja, die mensen
46		staan in hun eentje en niemand gaat iemand anders helpen. En dat zijn zo
47		dingen die hoor je eigenlijk steeds. Maar als ik daar goed over nadenk, daarom
48		ben ik waarschijnlijk ook gestopt bij deze vraag. Je hoort dat maar je weet
49		eigenlijk ook dat het niet zo is. Je kijkt ja meestal naar je eigen omgeving en in
50		mijn omgeving heb ik niet het gevoel dat de samenleving slechter wordt. Maar ik
51		denk daar ook gewoon niet zo over na of het beter wordt. Dat is dezelfde situatie
52		als met de vraag wat voor een bijdrage lever je aan de samenleving.

Respondent 23 vond item 6 een moeilijke vraag. Zij zei dat zij wel tevreden is betreft de samenleving met gerelateerden maar er zijn ook dingen in de wereld waar zij minder

tevreden mee is. Maar zij vond, dat zij aan deze dingen weinig kan doen en op deze manier ook haar persoonlijke betrokkenheid verliest.

Item 6 was voor de respondenten 19 en 20 een moeilijke vraag. Maar uit het interview kwam naar voren dat ze er gewoon langer over moesten nadenken maar verder inhoudelijk geen moeilijkheden hebben gehad. Ook respondent 24 vond het item lastiger. Maar uit de tweede stap van het interview kwam naar voren dat zij de eigenlijke opgavenstelling vergeten was en dat zij de inleidende zin nog een keertje moest herhalen.

Respondent 20, item 6

Stap 1

1	R:	Ow dit is moeilijk. ‘...samenleving beter wordt voor mensen?’ Dat heb ik niet
2		vaak gehad. Nee...

Stap 2

4	I:	Eentje was ‘dat onze samenleving beter wordt voor mensen?’ zei u
5		“ow...moeilijke vraag”.
6	R:	Ja, ja.
7	I:	Kunt u dat misschien nog kort uitleggen?
8	R:	Em...ik heb wel het idee dat momenteel steeds meer mensen moeite hebben
9		met onze samenleving. En ik zat ook even een beetje in mijn hoofd met de
10		aankomende verkiezingen. Dat ik zo iets had van “denk ik dat het allemaal
11		weer beter wordt”. En daar twijfel ik aan.

Problemen/opmerkingen over de antwoordschaal kwamen van de respondenten 1, 5 en 11. Respondent 1 gaf aan dat hij het gevoel nooit bewust had en dat hij alleen ergens weet dat het beter gaat of dat er andere ontwikkelingen zijn in de samenleving. Hij heeft gekozen voor de antwoordoptie ‘2 of 3 keer per week’. Dat zijn de momenten wanneer hij iets in het nieuws gezien had waaraan hij merkte dat het beter gaat met de samenleving. Respondent 5 twijfelde hoe vaak hij echt het gevoel had dat er iets beter is geworden en ook respondent 11 is niet zeker hoe vaak zij dat denkt.

Item 7

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat mensen in principe goed zijn?

Vier respondenten hadden problemen/ opmerkingen bij item 7. Respondent 1 bleef zich vooral afvragen, wat ‘goed’ betekent. Hij vond dat het een kwestie van mening is. Iemand vindt iets goed terwijl iemand anders het slecht vindt. Respondent 19 vond vraag 7 moeilijk want zij is het niet eens met de vraagstelling. De respondent is namelijk van mening dat mensen in principe niet goed zijn. Respondent 24 vond de stelling van de vraag lastig en

zij moest erover nadenken. Maar bij de tweede stap van het interview gaf zij aan dat zij de vraagstelling gewoon nog een keertje moest lezen want deze was niet duidelijk voor haar.

Respondent 4 aarzelde bij de vraag met betrekking tot de antwoordopties. Zij zei dat zij niet wist of zij er bewust over nadent. In stap 2 van het interview legde zij uit dat zij niet weet of zij er bewust over nadent of dat zij het misschien in zich heeft en er niet bewust van is.

Respondent 4, item 7

Stap 1

1	R:	‘Dat mensen in principe goed zijn?’...eh,...geen idee...dat vind ik heel op ik er
2		op elke dag aan denk dat weet ik niet eigenlijk. Maar ik zeg maar dat ik eigenlijk
3		het bijna elke dag denk. Ik weet niet of ik er zo bewust altijd over nadent.

Stap 2

18	I:	Oké.
19		En dan had u nog items dat was een keer ‘dat mensen in principe goed zijn’ en
20		‘dat u warme en vertrouwde relaties met anderen had’. Daar zei u dat...u had
21		wel snel een antwoord gevonden maar u zei wel dat u niet zeker van was. Dat
22		u er niet bewust van bent altijd. Dus dat het iets is waar u niet bewust over
23		nadent dan op die manier?
24	R:	Ja, ik vraag me af of ik er bewust erover nadent of dat ik dan meer aangeef
25		hoe erg ik het denk, maar dan weet ik niet of ik moet zeggen of ik er bewust
26		over nadent of dat ik dat misschien denk in mij, maar niet erover nadent.
27	I:	Hm.
28	R:	En ik heb nu geantwoord dat ik dat wel denk maar niet dat ik er wel bewust
29		erover na ga denken bijna elke dag
30	I:	Oké.
31	R:	Dat ik...omdat ik heb er nog nooit over na gedacht of mensen in principe goed
32		zijn...heb ik nog nooit echt erover nagedacht....en ik heb nu ‘bijna elke dag’
33		gezegd omdat ik denk, dat ik het wel in mij heb zo een beetje, maar ik denk niet
34		dat ik er elke dag bewust van ben.
35	I:	Oké.

Item 8

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u begrijpt hoe onze maatschappij werkt?

Vier respondenten bleven bij item 8 staan. Respondent 5 dacht uitvoerig na in hoeverre hij de maatschappij begrijpt, maar had verder geen problemen met betrekking tot het item. Respondent 26 vond vraag 8 ‘vreemd’. Aan de ene kant begrijpt zij de maatschappij wel maar aan de andere kant ook weer niet. In de tweede stap van het interview gaf zij aan dat de vraag wat concreter kon. Respondent 30 had moeite met item 8. Zij zei dat de vraag moeilijk gesteld was omdat een maatschappij gewoon op een bepaalde manier werkt. De

respondent voegde toe dat men moet schatten hoe de vraag bedoeld was. Zij dacht dat ermee bedoeld werd of men de maatschappij goed vindt zoals het op dat moment loopt.

Respondent 30, item 8

Stap 1

1	R:	‘Dat u begrijpt hoe onze maatschappij werkt?’ Em...onze maatschappij werkt.
2		Oh, die is moeilijk. Daar zijn sommige lastige vragen in.
3	I:	Wat denkt u nu?
4	R:	Ja. Ik vind de vraag een beetje moeilijk gesteld. Hoe de maatschappij werkt.
5		Want een maatschappij werkt gewoon op een manier. Het zijn veel aspecten.
6		De maatschappij werkt niet op een aspect heel anders dan op een ander. Dan
7		moet je inschatten of het algemeen of dat allemaal zo werkt. Ik denk dat zij
8		bedoelen dat...of je denkt dat je vind dat de maatschappij goed is zo als het nu
9		loopt. Denk ik. Zo zou ik de vraag opvatten. Maar als ik zo een beetje het
10		nieuws volg dan denk ik soms dat kan echt niet. Dus daar zou ik heel laag cijfer
11		geven. ‘1 of 2 keer’...ja, ik denk zo iets.

Stap 2

7	I:	‘Mensen’, wie is ermee bedoeld? Hetzelfde bij ‘maatschappij’. Zijn dat woorden
8		die misschien te breed zijn? Of waar denkt u dan over na?
9	R:	Ja, ik denk wel dat ze te breed zijn. Want dan denk ik op dat moment ‘wie
10		bedoelen ze daarmee?’ Precies mee. Want het zijn allemaal woorden waar je
11		over na kunt denken. Bedoelen ze nu die mensen die dicht om me heen zijn of
12		die wat verder weg zijn zoals Nederland of Duitsland of in de hele wereld. Of
13		zo. En ook met de maatschappijen. Daar weet ik niet echt wat ze ermee
14		bedoelen.

Respondent 1 had een opmerking met betrekking tot de antwoordmogelijkheden. Hij was er vrij zeker van dat hij wist hoe de maatschappij werkt maar hij was niet zeker of hij daar bewust of onbewust over nadenkt. Hij zei dat hij denkt dat het ‘2 of 3 keer per week’ gebeurt.

Respondent 1, item 8

Stap 1

1	R:	‘dat u begrijpt hoe onze maatschappij werkt?’ Ja, dat is vrij simpel. Iedereen
2		probeert zijn nageslacht hoog te houden. En we proberen onszelf in leven te
3		houden in eerste instantie. En dan dat onze kinderen in het leven blijven. Alleen
4		dat is heel erg globaal. Maar ik heb wel vrij vaak het gevoel dat ik doorheb...ja.
5		Ik weet niet of bewust of onbewust. Ik denk dat ik dat ‘2 of 3 keer per week’ heb.

Item 9

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u de meeste aspecten van uw persoonlijkheid graag mocht?

Zes mensen hadden een probleem/opmerking over item 9. Respondent 9 ging ervan uit dat met de vraagstelling bedoeld werd dat men wel of niet tevreden is met zijn prestaties. Hij gaf aan dat hij daar niet echt mee bezig is. Respondent 14 legde uit dat dit item weer over de individuele waarde ging en niet zo als de vorige items over algemene dingen. In stap twee van het interview verklaarde zij dat het niet moeilijk was, maar dat zij er gewoon even over moest nadenken omdat het nu weer een individuele vraag was. Respondent 22 uitte zich erover dat zij nooit alle aspecten van haar persoonlijkheid zou kennen en ging bij het beantwoorden van de vraag uit van het persoonlijkheidstrekken die zij wel kent.

De respondenten 2, 10 en 30 hadden opmerkingen over de antwoordopties van het MHC-SF. Respondent 2 vond het moeilijk een uitspraak over het item te kunnen doen want zij vond dat het onbewuste zaken zijn.

Respondent 2, item 9

Stap 1

1	R:	‘...dat u de meeste aspecten van uw persoonlijkheid graag mocht?’. Ja, dat zijn
2		eigenlijk onbewuste dingen.
3	I:	Hm.
4	R:	Dat is moeilijk een uitspraak over te zeggen.

Stap 2

7	I:	Wat opviel was dat u vaak in conflict was met het bewuste en onbewuste...
8	R:	Ja.
9	I:	Hoe komt u dan bij uw antwoord? Gaat u dan erover nadenken hoe vaak u er
10		bewust aan denkt of?
11	R:	Ja. Nee ...eigenlijk hoe vaak ik er onbewust erover nadenk.
12	I:	Oké.
13	R:	Of te kijken hoe vaak dat gebeurt.
14	I:	Dus zo een inschatting?
15	R:	Ja.

Respondent 10 gaf aan dat hij het verschil tussen de antwoordopties drie ‘2 of 3 keer per week’ en vier ‘bijna elke dag’ te groot vond. ‘2 of 3 keer per week’ klinkt erg weinig in vergelijking met ‘bijna elke dag’. Hij stelde voor om bij de antwoordoptie ‘bijna elke dag’ een cijfer betreft het aantal dagen toe te voegen.

Respondent 10, item 9

Stap 1

1	R:	‘Dat u de meeste aspecten van uw persoonlijkheid graag mocht’? Ja, ben ik wel
2		redelijk tevreden over. Maar er zijn natuurlijk altijd wat verbeteringspuntjes. Ja, ik
3		zit hier te twijfelen. ‘2 of 3 keer per week’ en ‘bijna elke dag’. ‘2 of 3 keer klinkt
4		dan zo weinig en ‘bijna elke dag’ klinkt dan meteen als of er zo een groot verschil
5		tussen zit. Ja, toch maar 4.

Stap 2

20	I:	Oké. En dan nog het laatste dat was...toen zei u dat tussen ‘bijna elke dag’ en ‘2
21		of 3 keer per week’. Tussen die twee antwoordopties. Dat ene was heel weinig
22		en het ander was al weer heel veel?
23	R:	Ja, maar dat is op zich. Als je ‘Elke dag’ is dus 7 dagen, dit is 2 of 3 dagen dus
24		dit is dan 5 dagen of zo en ‘bijna elke dag’ klinkt alsof het heel erg vaak is en ‘2
25		of 3 keer per week’ klinkt alsof het een beetje matig is zeg maar. Objectief zitten
26		hier niet zo veel verschillen in maar dit klinkt als heel vaak en 2 of 3 keer per
27		week zijn 2 of 3 van de 7. Dus dan een minderheid van de week. Dat vind ik een
28		beetje ja...als je het in cijfers zegt, in hoeveel dagen dat nou is dan is dat wel
29		een logische stap maar door de andere woorden vind ik het dan een beetje.

Respondent 30 legde uit dat zij zichzelf in het algemeen wel oké vindt. Maar zij voegde toe dat zij dat op een lange termijn ziet en niet denkt van ‘nu voel ik dat mijn persoonlijkheid goed is’. Zij zegt dat ‘het dan gewoon zo is’.

Respondent 30, item 9

Stap 1

1	R:	Dat u de meeste aspecten van uw persoonlijkheid graag mocht? Daarmee
2		bedoelen zij dat ik van mijn persoonlijkheid hou? ... dat u de meeste aspecten
3		van uw persoonlijkheid graag mocht? Nou ja, ik heb natuurlijk wel dagen waar
4		ik denk dit is het iets minder. Maar als je een slechtere dag hebt dan komen die
5		persoonlijkheidsaspecten meer naar voren dan de rest. Maar in het algemeen
6		zou ik wel zeggen dat ik mezelf wel oké vind en mijn persoonlijkheid wel goed
7		vind. Maar dat is ook weer zoiets. Dat is zo een lange termijn ding. Dat is niet
8		zo dat ik op dit moment denk van...ja ik denk niet op een moment zo van eh
9		“nu voel ik dat mijn persoonlijkheid goed is”.
10	I:	Nee, u kunt het op de afgelopen maand betrekken. Het moet niet nu voor
11		vandaag zijn.
12	R:	Nee, maar daar staat wel in de beschrijving van “hoe vaak u het gevoel” en dat
13		is meer zoiets wat ik dan de hele tijd heb en niet en niet zo op dit moment voel
14		op dit moment voel ik...
15	I:	Hm.
16	R:	Meer zo “het is gewoon zo”. Niet nu is het niet zo en nu is het wel zo. Het is
17		gewoon zo.
18	I:	Oké.
19	R:	Zo bedoel ik het.

Stap 2

15	I:	Ja. Oké. En dan zei u nog ‘dat u de meeste aspecten van uw persoonlijkheid
----	----	--

16		graag mocht?’ Had ik het goed begrepen dat u zegt van dat zijn dingen die zijn
17		gewoon zo. daar denk ik niet over na. Dat is niet nu maar op een langere
18		termijn. Heb ik het goed begrepen?
19	R:	Ja. Ik heb soms dat ik soms dingen tegen kom waar ik denk van ‘dat was
20		misschien niet zo...daar moet je misschien nog aan je werken’. Maar ik denk er
21		in het algemeen niet zo veel over na. Dat zijn zo dingen waar ik denk dat is mijn
22		persoonlijkheid. En daar zou ik misschien aan kunnen werken. Dat is nu niet zo
23		dat ik denk “dit al weer slecht geweest, en dat moet je doen”. Ja. Dat is zoiets.
24		Zo ben ik. Ja. Dat is zo.

Item 10

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u goed kon omgaan met uw alledaagse verantwoordelijkheden?

Item 10 leverde geen moeilijkheden op. Alle respondenten konden het item redelijk snel en zonder problemen/opmerkingen beantwoorden.

Item 11

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u warme en vertrouwde relaties met anderen had?

Twee respondenten hadden problemen/opmerkingen over item 11. Het was respondent 2 niet duidelijk wat met de vraag bedoeld werd. Zij vroeg zich af of er één vriend, vrienden of de familie bedoeld werden.

Respondent 4 reageerde op de vraag met ‘wat een vraag’ en deed een uitspraak over de antwoordmogelijkheden. Zij zei dat zij er niet bewust mee bezig is en niet weet of zij dat nu ‘2 of 3 keer per week’ had of ‘bijna elke dag’. In de tweede stap van het interview gaf de respondent aan dat zij niet zeker is of zij er bewust mee bezig is of dat zij het gewoon in zich heeft.

Respondent 4, item 11

Stap 1

1	R:	‘Dat u warme en vertrouwde relaties met anderen had?’ Wat een vraag. Of ik
2		dat voelt ‘2 of 3 keer week’. Dat vind ik ook zo... dat is niet zo iets waar ik zo
3		heel erg bewust van ben en weet of ik dat nu ‘2 of 3 keer per week’ had of
4		‘bijna elke dag’. Maar ik zeg maar ‘2 of 3 keer per week’. Dat is alleen van mijn
5		gevoel uit te gaan.

Stap 2

18	I:	Oké.
19		En dan had u nog items dat was een keer ‘dat mensen in principe goed zijn’ en
20		‘dat u warme en vertrouwde relaties met anderen had’. Daar zei u dat...u had
21		wel snel een antwoord gevonden maar u zei wel dat u niet zeker van was. Dat
22		u er niet bewust van bent altijd. Dus dat het iets is waar u niet bewust over
23		nadenkt dan op die manier?
24	R:	Ja, ik vraag me af of ik er bewust erover nadenk of dat ik dan meer aangeef
25		hoe erg ik het denk, maar dan weet ik niet of ik moet zeggen of ik er bewust
26		over nadenk of dat ik dat misschien denk in mij, maar niet erover nadenk.
27	I:	Hm.
28	R:	En ik heb nu geantwoord dat ik dat wel denk maar niet dat ik er wel bewust
29		erover na ga denken bijna elke dag
30	I:	Oké.
31	R:	Dat ik...omdat ik heb er nog nooit over na gedacht of mensen in principe goed
32		zijn...heb ik nog nooit echt erover nagedacht....en ik heb nu ‘bijna elke dag’
33		gezegd omdat ik denk, dat ik het wel in mij heb zo een beetje, maar ik denk niet
34		dat ik er elke dag bewust van ben.
35	I:	Oké.

Item 12

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u werd uitgedaagd om te groeien of een beter mens te worden?

Twee respondenten maakten hier een opmerking over. Respondent 14 uitte dat het twee vragen in een zijn. Namelijk de vraag dat men uitgedaagd wordt om te groeien en of men uitgedaagd wordt een beter mens te worden. De respondent stelde voor dat men daaruit twee vragen zou kunnen maken.

Respondent 14, item 12

Stap 1

1	R:	Dat u werd uitgedaagd om te groeien of een beter mens te worden. Uitgedaagd
2		om te groeien of een beter mens te worden. Dat vind ik nu eigenlijk zo twee
3		vragen in eens...groeien en een beter mens te worden. Dat kun je wel apart
4		van elkaar zien. Em...nou om te groeien om een beter mens te worden...2 of 3
5		keer per week.
6		Em....dat u zelfverzekerd uw ideeën en meningen gedacht en geuit hebt. 2 of 3
7		keer per week
8	I:	Hm.

Respondent 17 zei dat men pas achteraf waarneemt dat iets een uitdaging was en dat men daardoor een beter mens is geworden. Zij omschreef het als een langdurig proces en dat er geen bepaalde grens te vinden is. Daarom antwoordde zij met ‘nooit’.

Item 13

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u zelfverzekerd uw eigen ideeën en meningen gedacht en geuit hebt?

Alleen respondent 2 had een opmerking bij item 13. Zij zei dat het net zoals de andere vragen op een onbewuste manier gebeurt.

Respondent 2, item 13

Stap 1

1	R:	‘...dat u zelfverzekerd uw eigen ideeën en meningen gedacht en geuit hebt?’. Ja,
2		dat is weer zoals de andere vragen. Dat gebeurt onbewust.

Item 14

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat uw leven een richting of zin heeft?

Item 14 leverde geen problemen op en er werden geen opmerkingen gemaakt.

Uit de inhoudsanalyse per item komt naar voren dat er bij acht van de veertien items een interactie bestaat tussen de vraag en het antwoordformaat. De items 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9 en 13 laten een interactie zien. De respondenten hebben bij deze items moeite gehad om de vraag te beantwoorden middels de aangegeven antwoordopties. Vooral het aangeven van de frequentie van hun gevoelens en of zij bewust of onbewust bezig zijn met de onderwerpen in de vragenlijst leveren problemen op.

3.2 Analyse van de derde stap van het Three-Step Test-Interview

Na de analyse per item wordt nagegaan wat bij de derde stap van het interview naar voren kwam. In deze stap hadden de respondenten de mogelijkheid hun indrukken, ervaringen, meningen en suggesties over de vragenlijst te benoemen. Zestien van de dertig respondenten hebben geen opmerkingen gemaakt in deze laatste stap. Veertien respondenten hadden zowel positieve als negatieve kritiekpunten of suggesties voor het Mental Health Continuum.

Respondent 1 legde uit dat hij de vragenlijst heel eenzijdig vond. Hij merkte op dat hij meteen aan het begin doorhad dat hij tussen de antwoordopties 3 en 5 moest scoren om het

‘normaalste’ uit de test te komen. De antwoordmogelijkheden 0, 1, 2 zouden juist een slecht teken zijn voor de persoonlijkheid. Hij stelde voor dat men misschien wat verwarring in zou kunnen bouwen om de respondenten wakker en alert te houden. Hiermee bedoelde hij het omschalen van sommige items. Omdat het gevoel in deze vragenlijst centraal staat raadde de respondent aan, de inleidende zin (‘In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel...’) voor alle vragen te zetten. Verder merkte hij op dat de vragenlijst er simpel en goedkoop uitzielt en dat men misschien wat kleurtjes zou kunnen gebruiken om de vragenlijst wat aantrekkelijker te maken. Zijn laatste kritiekpunt was dat hij het moeilijk vond om te beslissen of men bewust of onbewust over dingen nadenkt.

Respondent 2 reageerde op de vragenlijst met zowel negatieve als positieve kritiepunten. Positief vond de respondent dat zowel de vragenlijst als ook de items kort waren. Negatief vond zij dat het moeilijk was in te schatten of men bewust of onbewust over dingen nadenkt. Verder wenste zij zich een betere uitleg van woorden zoals ‘samenleving’ en ‘maatschappij’.

Respondent 4 bekritiseerde dat de antwoordmogelijkheden 3 en 4 te ver van elkaar vandaan liggen en dat men daar misschien nog een antwoordoptie tussen zou kunnen zetten. Bovendien vond zij de opbouw van de inleiding niet goed. Zij stelde voor niet de hele zin in grote letters weer te geven, maar alleen de woorden ‘AFGELOPEN MAAND’ en ‘HOE VAAK’. Ook deze respondent noemde het probleem van het bewust of onbewust nadenken over sommige aspecten.

Respondent 9 voegde in de derde stap toe dat hij het een geslaagde vragenlijst vond.

De antwoordschaal ‘hoe vaak had u het gevoel’ werd door respondent 10 bekritiseerd. Hij zei dat het ‘gek is om gevoelens te tellen’. Men geeft meer een inschatting. Hij stelde voor dat het beter zou zijn aan te geven of men ‘helemaal niet tevreden’ of ‘helemaal tevreden’ is.

Respondent 11 vond vooral item 6 een goede vraag. De antwoordmogelijkheid ‘één of twee keer’ vond respondent 14 een negatief aspect van de vragenlijst. Het werd de respondent niet duidelijk of er één of twee keer per week, maand of dag bedoeld werd. Verder vond zij item 12 niet goed geformuleerd. Zij zou uit deze vraag twee aparte vragen maken omdat zij ‘groeien’ en een ‘beter mens’ worden niet hetzelfde vindt.

Respondent 17 merkte op dat de vragen te veel ruimte voor individuele interpretatie open laten. Deze kritiek komt ook terug bij respondent 20. Deze wenst een korte uitleg voor ‘belangrijke bijdrage’ van item 4.

Respondent 21 gaf aan dat het voor haar moeilijk was om aan te geven hoe vaak men een bepaald gevoel had. Maar zij merkte ook op dat zij denkt dat het lastig zou zijn een andere geschikte antwoordschaal te vinden.

De respondenten 22, 27 en 29 merkten een aantal positieve aspecten over het MHC-SF op. Ten eerste werd gezegd dat het interessant was om een keer over de aspecten uit de vragenlijst na te denken. Ten tweede vonden ze het een goede en complete vragenlijst en zij legden uit dat het leuke en simpele vragen waren.

Respondent 30 merkte nog een minpunt op, namelijk dat het vervelend was dat de stellingen geen gehele zinnen waren. Beter zou dus zijn geen puntjes voor de stellingen te zetten maar er gewoon gehele zinnen uit te maken.

Tijdens de interviews maakte de interviewer aantekeningen over dingen die hem opvielen over de respondent of over het interview. Hieruit kwam naar voren dat de respondenten 1, 5 en 19 constant de inleidende zin hebben herhaald. Bij de andere respondenten verschilde het lezen van de inleidende zin. Sommigen lazen hem alleen bij de eerste vragen een keer en vervolgens niet meer. Anderen herhaalden de zin als ze moeite hadden met het invullen van een bepaald item. Verder viel op dat alleen respondent 2 grote problemen had met het hardop denken. Hier moest de onderzoeker de respondent aanmoedigen zijn gedachten hardop te uiten. De andere opmerkingen hadden betrekking op de antwoordmogelijkheden. Sommige respondenten zoals respondent 21, hadden tijdens de eerste twee stappen van het interview geen problemen of opmerkingen maar voegden in de derde stap toe dat zij de antwoordopties lastig vonden.

De respondenten 14, 18 en 20 vroegen tijdens het interview waarop de antwoordmogelijkheid ‘één of twee keer’ betrekking heeft, of dit per maand, week of dag is.

Respondent 21

Stap 3

1	I:	Dat was het van mijn kant. Hebt u misschien nog wat kritiekpunten,
2		aanmerkingen over de vragenlijst?
3	R:	Nee op zich niet. Het enige is ja...kijk je kunt het niet op een ander manier
4		meten. Ik bedoel je kunt ook nummers maken van 0 tot 10. Hoe vaak hebt
5		u eraan gedacht? Maar ja...dat is net zo onduidelijk. Nogmaals. Het is niet
6		zo dat je er een of twee keer in de maand aan denkt. Ik vind gewoon dit...
7	I:	De antwoordmogelijkheden
8	R:	...is lastig. Maar dat is met alles. Dat is ook met em....tussen 1 en 10. 1 is
9		‘nooit’ en 10 is ‘elke dag’.
10	I:	Ja.
11	R:	Ja, dat blijft hetzelfde.
12	I:	Om aan te geven hoe vaak...
13	R:	Ja, hoe je dat moet meten
14	I:	Hm.
15	R:	Ja precies. Ja werkt dat natuurlijk ook niet echt. Maar ik denk dat het ook
16		gewoon een soort midden is
17	I:	Ja.
18	R:	Dat is het enige.
19	I	Ja, bedankt!
20	R:	Graag gedaan!

3.3 Conclusie

Uit de inhoudsanalyse komt naar voren dat het MHC-SF een goede vragenlijst is. Van 30 deelnemers hadden elf respondenten geen problemen of opmerkingen over de vragenlijst.

Verder laat de analyse duidelijk zien waar de respondenten problemen betreft het invullen van het MHC-SF hebben gehad. Ten eerste leverden de begrippen ‘samenleving’, ‘maatschappij’ en ‘belangrijke bijdrage’ problemen op. De respondenten wisten niet zeker wat met deze begrippen bedoeld werd en bleven dus vooral lang bij de items 4 en 6 staan. Ten tweede hadden de respondenten moeite met de antwoordschaal. De mensen vonden het moeilijk een uitspraak te doen over hoe vaak zij aan de verschillende aspecten uit de vragenlijst dachten. Zij twijfelden eraan of ze er bewust of onbewust mee bezig zijn en legden uit dat het meer een inschatting van hun gevoel is dan te kunnen zeggen of zij bijvoorbeeld elke dag of alleen 2 of 3 keer per week gelukkig zijn. Verder kwam uit de analyse naar voren dat de antwoordoptie ‘één of twee keer’ niet duidelijk is voor de respondenten. Hier rees de vraag of er één of twee keer per maand, dag, of week mee bedoeld werd.

De hypothesen, die voor het onderzoek zijn opgesteld, kunnen met behulp van deze resultaten grotendeels bevestigd worden. Een hypothese had betrekking op de subschaal sociaal welbevinden. Uit eerder onderzoek kwam naar voren dat deze subschaal in vergelijking met de subschalen psychologisch en emotioneel welbevinden het minst betrouwbaar is (Westerhof & Keyes, 2008). Er werd vermoed dat de items over sociaal welbevinden (items 4 tot en met 8) complexer zijn, omdat zij niet alleen betrekking hebben op de eigen persoon en zijn kwaliteit van leven. De persoon zelf staat hierbij niet meer centraal. Mensen zouden daarom eventueel moeite hebben met de definities van de begrippen zoals ‘samenleving’, ‘gemeenschap’, ‘mensen’ en ‘maatschappij’. Deze hypothese kan bevestigd worden. De respondenten hadden vooral problemen met de begrippen ‘samenleving’, ‘maatschappij’ en ‘belangrijke bijdrage’.

In het begin van het onderzoek werd erover nagedacht in hoeverre mensen bewust zijn van de verschillende aspecten van het welbevinden. Er werd vermoed dat mensen zich van dingen zoals geluk en tevredenheid meestal bewust zijn omdat zij deze dingen voelen. Maar in hoeverre zijn mensen zich er van bewust hoe de maatschappij werkt of dat de samenleving beter wordt voor mensen? Er werd verwacht dat mensen meer moeite met het beantwoorden van de items over sociaal welbevinden hebben omdat zij er dagelijks minder mee te maken hebben. Deze hypothese kan deels bevestigd worden. Sommige respondenten hadden inderdaad moeite om te bepalen in hoeverre zij bewust of onbewust over de aspecten uit de vragenlijst nadenken. Maar dit probleem is niet alleen te beperken

op de items van de subschaal sociaal welbevinden. De vraag of men bewust of onbewust bezig is met de onderwerpen was een algemeen probleem bij het invullen van het Mental Health Continuum Short Form.

De derde hypothese heeft betrekking op de antwoordschaal van het MHC-SF. Uit de theorie is het gebruikte Likert- formaat geschikt voor de vragenlijst, maar er werd verwacht dat er eventueel problemen met de formuleringen van de antwoordopties zouden ontstaan. Deze zouden bijvoorbeeld te ingewikkeld of onduidelijk zijn voor de respondenten. Verder zou een probleem kunnen ontstaan omdat de respondenten niet zoals bij een gewone Likert-schaal moeten aangeven of zij het eens of oneens zijn met een bepaalde stelling, maar de frequentie van gevoelens. Uit de resultaten blijkt dat alleen de formulering van de antwoordoptie ‘één of twee keer’ niet begrijpelijk is voor alle respondenten. Tijdens de interviews kwam vaak de vraag op of de antwoordmogelijkheid betrekking heeft op één maand, één week of één dag. Respondent 10 gaf aan dat hij het verschil tussen de antwoordopties ‘2 of 3 keer per week’ en ‘bijna elke dag’ te groot vond. De andere antwoordopties leverden qua formulering geen problemen op. Het grootste probleem hadden de respondenten met het aangeven van de frequentie van hun gevoelens. Zoals eerder genoemd was het moeilijk voor de respondenten een uitspraak te kunnen doen hoe vaak zij een bepaald gevoel in de afgelopen maand hebben gehad. De respondenten gaven meer een inschatting van hun gevoelens of zij vaker of minder vaak over de onderwerpen nadachten.

4. Discussie

In deze studie heb ik onderzocht waar expliciet de problemen en moeilijkheden liggen bij het invullen van het Mental Health Continuum Short Form. Om dit doel te bereiken werd er gebruik gemaakt van de ‘think aloud’ procedure van het Three-Step Test-Interview.

In deze sectie ga ik op basis van de onderzoeksuitkomsten aanbevelingen maken voor een verbeterde versie van het MHC-SF. In sectie 4.1 wordt de gevonden betrouwbaarheid besproken en er worden aanbevelingen gemaakt voor een herformulering van de items 4, 6 en 8 van het MHC-SF. Het antwoordformaat wordt bediscussieerd in 4.2. Verder komen de inleidende zin ‘In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel...’ (sectie 4.3) en het item 12 (sectie 4.4) ter sprake. In sectie 4.5 is een alternatieve versie van het MHC-SF te zien, in welke alle aanbevelingen verwerkt worden. De bruikbaarheid van het TSTI voor deze studie is onderwerp in sectie 4.6, de zwakheden van het onderzoek worden genoemd in 4.7 en als laatst wordt geconcludeerd welke vervolgonderzoeken interessant zouden zijn.

4.1 Betrouwbaarheid en aanbevelingen voor de formulering van items over de subschaal sociaal welbevinden

Eerder onderzoek toonde aan dat het MHC-SF een geschikte test is om geestelijke gezondheid te meten. De drie subschalen (emotioneel, sociaal en psychologisch welbevinden) correleren met elkaar en er is een goede betrouwbaarheid voor de totaalschaal (0.89) te vermelden (Westerhof & Keyes, 2008). Uit opmerkingen kwam naar voren dat respondenten zowel soms problemen hadden met de antwoordschaal als met het invullen van de items over sociaal welbevinden.

In de analyse van de dertig respondenten werd eerst de betrouwbaarheid voor deze steekproef berekend om deze met de betrouwbaarheid van Westerhof & Keyes (2009) te vergelijken. De gevonden betrouwbaarheid voor de totaalschaal was een Cronbach's Alpha van 0.76. De betrouwbaarheid voor de subschalen subjectief en psychologisch welbevinden was 0.76 en die voor de sociale subschaal was 0.54. Het is opvallend dat deze waarden lager zijn dan de betrouwbaarheden van Westerhof & Keyes (2008). Hoe komen deze verschillen tot stand? Ten eerste is aan te merken dat een betrouwbaarheid van 0.76 redelijk goed is voor een testinstrument. Verder is te vermoeden dat de verschillen terug te voeren zijn op het feit dat er slechts dertig mensen aan het onderzoek hebben deelgenomen. Verder zou de onderzoeksdesign een mogelijke verklaring voor de afwijkingen kunnen zijn omdat in dit onderzoek het TSTI gebruikt werd en in eerdere studies een ander onderzoeksopzet.

De betrouwbaarheid van de subschalen subjectief en psychologisch welbevinden was 0.76, wat redelijk goed is. Dit is terug te vinden in het gering aantal problemen/opmerkingen wat de respondenten bij het invullen van deze items hebben gehad in vergelijking met de subschaal sociaal welbevinden. Slechts item 9 (item over psychologisch welbevinden) vormde hier een uitzondering. Hier werden 6 problemen/opmerkingen gemaakt.

Bijzonder opvallend is de relatief lage betrouwbaarheid van de sociale subschaal. Hier is een daling van Cronbach's Alpha van 0.74 naar 0.54 te vinden. De resultaten van het onderzoek gaan samen met de lage betrouwbaarheid. De respondenten hadden de meeste moeite met de items 4, 6, en 8 uit de subschaal sociaal welbevinden. De begrippen 'samenleving', 'maatschappij' en 'belangrijke bijdrage' leverden problemen op. De respondenten benaderden dat zij niet zeker waren wat met deze begrippen bedoeld werd en wensten zich een preciezere uitleg. Respondent 2 aarzelde bijvoorbeeld of met samenleving de gehele samenleving bedoeld werd of de samenleving met haar eigen familie en vrienden. Hoe zou men dergelijke problemen kunnen voorkómen? Ik zou hier aanbevelen dat aan deze begrippen door een toevoeging nadere uitleg wordt gegeven. Als voorbeeld zou hier item 5 dienen: 'In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u deel uitmaakte van een gemeenschap (zoals een sociale groep, uw buurt, uw stad)?' (bijlage II). Het algemene

begrip ‘gemeenschap’ wordt door de toevoeging tussen haakjes toegelicht en was op die manier voor de respondenten duidelijk te begrijpen. Op deze manier zouden de begrippen ‘samenleving’ en ‘maatschappij’ toegelicht kunnen worden. De uitspraak ‘belangrijke bijdrage’ leverde grote problemen op. De respondenten waren genegen in eerste instantie te zeggen dat zij iedere dag een bijdrage hebben geleverd aan de samenleving. Maar zij aarzelden erover of deze bijdrage belangrijk genoeg was. Om dit item te vereenvoudigen zou de toevoeging ‘iets belangrijks’ worden kunnen weggehaald. Misschien kunnen deze moeilijkheden met het item verklaard worden door de vertaling van het MHC-SF uit het Engels in het Nederlands. Het origineel item is ‘...that you had something important to contribute to society’ (bijlage III). Er kan misschien worden geconcludeerd dat de Amerikaanse respondenten geen moeite met dit item hebben omdat zij een ander taalgebruik en een andere levensinstelling vertonen dan de mensen in Nederland. Het item zou in dit geval niet fout zijn vertaald maar door de vertaling zou het geen equivalent item voor de Nederlandse vragenlijst kunnen zijn. Mensen in Nederland denken grotendeels dat bijvoorbeeld politiek en sociaal actief zijn belangrijke bijdragen zijn voor de samenleving. Alledaagse activiteiten zoals werken of een vriend helpen in een moeilijke situatie worden niet als belangrijk genoeg gezien. Hier kan eventueel een verschil met de Amerikaanse bevolking te vinden zijn. Op basis van hun mentaliteit is te verwachten dat zij ook de ‘eenvoudige dingen’ als een belangrijke bijdrage zien voor de samenleving.

Hoe zouden de items 4, 6 en 8 eruit kunnen zien met betrekking tot de boven genoemde aanbevelingen? Item 4 zou bijvoorbeeld op deze manier veranderd kunnen worden: ‘In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u iets hebt bijgedragen aan de samenleving (dat uw dagelijkse activiteiten nuttig waren en door anderen gewaardeerd werden)?’. De toevoeging tussen haakjes is gebaseerd op Keyes’ uitleg van de sociale contributie. In zijn artikel (1998) definieert hij deze begrip op de volgende manier: ‘social contribution reflects whether, and to what degree, people feel that whatever they do in the world is valued by society and contributes to the commonwealth’.

Ook in item 6 komt het begrip ‘samenleving’ voor. Maar wat bedoelt Keyes precies met dit begrip? Het item hoort bij de dimensie sociale actualisatie en de definitie ervan luidt: ‘believes people, groups, and society have potential and can evolve or grow positively’ (Keyes, 2007). *Samenleving* wordt omschreven als personen, groepen en de gemeenschap. De respondenten krijgen bij deze toevoeging een beeld van wat er precies bedoeld werd met het brede begrip ‘samenleving’ en dit kan verwarring en problemen voorkómen.

Het begrip ‘maatschappij’ (item 8) zou net zoals ‘samenleving’ en ‘belangrijke bijdrage’ door een toevoeging nader toegelicht kunnen worden. Dit zou er als volgt uit kunnen zien: ‘In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel dat u begrijpt hoe onze

maatschappij werkt (het functioneren van de samenleving als geheel)’. Keyes wil met het item nagaan in hoeverre mensen begrijpen wat om hun heen gebeurt en in hoeverre ze waarnemen hoe de sociale wereld werkt (Keyes, 1998). De toevoeging ‘het functioneren van de samenleving als geheel’ is de definitie voor ‘maatschappij’ van de politie (Thesaurus politiekunde, z.d.). Ik denk dat deze definitie goed bij de betekenis van het item aansluit en dat deze het item voor respondenten duidelijker maakt.

4.2 Aanbevelingen voor het antwoordformaat

Uit de studie kwam naar voren dat de respondenten moeite hadden met de antwoordschaal. Zij aarzelden erover of zij bewust of onbewust bezig zijn met de onderwerpen uit de vragenlijst en hadden moeilijkheden uitspraken te kunnen doen, hoe vaak zij een bepaald gevoel hebben gehad in de afgelopen maand. Het gebruikte antwoordformaat is een Likert- schaal die een populair en vaak gebruikt formaat is. Het is gebruikelijk dat de respondenten aangeven of zij het eens of oneens zijn met een stelling. Hiervoor hebben zij meestal vijf of zes antwoordopties ter beschikking (Kaplan & Saccuzzo, 2005). In het MHC-SF wordt niet gevraagd of de respondenten het eens of oneens zijn met de items, maar zij moeten de frequentie aangeven, hoe vaak zij een bepaald gevoel hadden. Dat leverde bij de sommige items en bij sommige respondenten problemen op. Het is daarom een reden om erover na te denken of de vragenlijst met betrekking tot dit probleem moet worden gewijzigd. Ik denk dat voor deze vragenlijst in ieder geval het Likert- formaat geschikt is. Men zou kunnen proberen de originele antwoordopties van de Likert- schaal te gebruiken. In dit geval zouden de veertien items zo moeten worden aangepast dat de respondenten zouden kunnen aangeven of zij het eens of oneens zijn met de stellingen. Bijvoorbeeld: ‘In de afgelopen maand was ik gelukkig’. De antwoordopties zouden zijn: heel sterk mee oneens, sterk mee oneens, oneens, eens, sterk mee eens en heel sterk mee eens. In de studie gaven de respondenten aan dat zij meer een inschatting van hun gevoelens geven dan dat zij precies kunnen aangeven hoe vaak zij in de afgelopen maand een gevoel hebben gehad. Met de originele antwoordopties van de Likert- schaal zou hiermee rekening gehouden kunnen worden.

Een interessant punt met betrekking tot de antwoordopties is dat Keyes in de lange versie van het MHC (MHC-LF) een combinatie van verschillende antwoordformaten heeft gebruikt. Zoals het aangeven van gevoelens die respondenten hebben gehad in de afgelopen maand. Of de respondenten waren geacht op een scala, lopend van 0 tot 10, te bepalen hoe sterk of hoe zwak ze het eens waren met een stelling. Bovendien maakte Keyes

gebruik van de originele antwoordopties. Respondenten moesten uit een 6-punts Likert-schaal ('strongly degree' tot 'strongly disagree') kiezen wat hun mening over een stelling was ("GVU's 8th WWW", z.d.). De vraag kan worden gesteld waarom Keyes in zijn verkorte versie van het Mental Health Continuum ervoor heeft gekozen naar de frequentie van gevoelens te vragen? Waarom heeft hij niet gebruik gemaakt van de originele antwoordopties van de Likert-schaal? Helaas kon hier geen literatuur worden gevonden om deze vragen te beantwoorden. Ik zou me in mijn aanbevelingen voor een verbeterde versie van het MHC-SF aan de laatst genoemde antwoordopties houden. Ik ben van mening dat op deze manier de problemen met het antwoordformaat van het MHC-SF te voorkomen zijn.

Een ander probleem met de antwoordschaal was de formulering van de antwoordoptie 'één of twee keer'. De respondenten vroegen zich af of hiermee één of twee keer per maand, week of dag bedoeld werd. Dit probleem kan worden opgelost wanneer men hier 'per maand' toevoegt.

4.3 Aanbevelingen met betrekking tot de inleidende zin *'In de afgelopen maand, hoe vaak had u...'*

Sommige respondenten merkten op dat de inleidende zin 'In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel...' voor de items zou komen te staan. Zij gaven aan dat het prettiger is om een complete zin te lezen. Maar ik zou hier geen verandering aanbevelen. Iedere respondent had een andere manier om met de items om te gaan. Sommige respondenten hebben de inleidende zin voor elk item herhaald, andere hebben de zin alleen één keer gelezen en weer anderen hebben de zin alleen af en toe herhaald als zij zich de opgaven opnieuw moesten herinneren. Bovendien werd juist de korthed van de items en de vragenlijst door de meeste respondenten gewaardeerd. Het is te verwachten dat door de toevoeging van de inleidende zin voor elk item, de vragenlijst aan overzichtelijkheid verliest en voor verwarring zorgt bij de respondenten. Het MHC-SF is een korte vragenlijst en het kost daarom geen moeite om tijdens het invullen van de antwoorden opnieuw de inleidende zin te lezen. Hier zijn geen belemmeringen te vermelden.

4.4 Aanbevelingen voor het item 12?

Een respondent voegde toe dat item 12 ('...dat u werd uitgedaagd om te groeien of een beter mens te worden?') in twee aparte vragen zou worden opgesplitst. De respondent gaf aan dat men naar een uitdaging niet automatisch een beter mens wordt. Ook hier zou ik geen wijziging van het item aanbevelen. Als men twee vragen uit het item zou maken dan bestaat het risico dat mensen de eerste vraag ('...dat u werd uitgedaagd om te groeien?') letterlijk zouden kunnen begrijpen. Alleen door de toevoeging 'of een beter mens te worden' wordt duidelijk dat zich 'te groeien' niet op de lengte van een persoon betreft maar op de persoonlijke ontwikkeling.

4.5 Hoe zou het MHC-SF eruit kunnen zien?

Door de resultaten en de analyse van mijn onderzoek heb ik een alternatieve versie van het MHC-SF ontwikkeld (Afbeelding 1). De inleidende tekst is aangepast, de antwoordschaal is door de originele antwoordopties van de Likert- schaal veranderd en de formuleringen van de items zijn daarop aangepast. Verder zijn de items 4, 6 en 8 nader toegelicht (toelichting tussen haakjes).

Afbeelding 1 Alternatieve versie van het MHC-SF

De volgende vragen beschrijven gevoelens die mensen kunnen hebben. Lees iedere uitspraak zorgvuldig door en omcirkel het cijfer dat het best weergeeft hoe sterk je het eens of oneens bent met de volgende stellingen.

In de afgelopen maand....

	Heel sterk mee on-eens	Sterk mee on-eens	On-eens	Eens	Sterk mee eens	Heel sterk mee eens
... was u gelukkig.	0	1	2	3	4	5
... was u geïnteresseerd in het leven.	0	1	2	3	4	5
... was u tevreden.	0	1	2	3	4	5
... hebt u iets bijgedragen aan de samenleving (uw dagelijkse activiteiten waren nuttig en werden door anderen	0	1	2	3	4	5

gewaardeerd).						
... maakte u deel uit van een gemeenschap (zoals een sociale groep, uw buurt, uw stad).	0	1	2	3	4	5
... dacht u dat onze samenleving beter wordt voor mensen (dat personen, sociale groepen en gemeenschappen zich positief ontwikkelen).	0	1	2	3	4	5
... dacht u dat mensen in principe goed zijn.	0	1	2	3	4	5
... hebt u begrepen hoe onze maatschappij werkt (het functioneren van de samenleving als geheel).	0	1	2	3	4	5
... mocht u de meeste aspecten van uw persoonlijkheid.	0	1	2	3	4	5
... kon u goed omgaan met uw alledaagse verantwoordelijkheden.	0	1	2	3	4	5
... had u warme en vertrouwde relaties met anderen.	0	1	2	3	4	5
... werd u uitgedaagd om te groeien of een beter mens te worden.	0	1	2	3	4	5
... hebt u zelfverzekerd uw eigen ideeën en meningen gedacht en geuit.	0	1	2	3	4	5
... was u er bewust van dat uw leven een richting of zin heeft.	0	1	2	3	4	5

4.6 Bruikbaarheid Three- Step Test- Interview

Na afloop van deze studie kan worden geconcludeerd dat de Three-Step Test-Interview een geschikt instrument was voor het onderzoek. Met behulp van de drie verschillende stappen (1. Observatie van het antwoord gedrag van de respondent 2. Stellen van vragen over de data, die voor de interviewer nog niet duidelijk zijn 3. Debriefing en de mogelijke uiting van gevoelens, kritiekpunten van de respondent) en de inhoudsanalyse per item kwamen duidelijk de problemen en moeilijkheden van het MHC-SF naar voren. Dit laat zien dat niet per se een expert moet worden ingeschakeld om de kwaliteit van een vragenlijst te testen (Jansen & Hak, 2005). De drie stappen van het TSTI bieden een goed aanknopingspunt voor de onderzoeker en daarom is het interview goed uit te voeren. Opvallend was echter dat hoe meer interviews werden afgenomen hoe vertrouwder men werd met het toepassen van deze methode. Het is daarom aan te raden van tevoren een uitgebreide literatuurstudie te doen over het TSTI en misschien een aantal testinterviews te voeren om handig en vertrouwd te raken met de uitvoering van het interview.

Een minpunt van het TSTI is de tijdsintensieve uitwerking. De delen van de interviews waar de respondenten problemen/opmerkingen hebben gehad, moesten worden uitgetypt voor de verdere analyse. Na afloop van dat werk konden vrij snel lijsten worden gemaakt betreffende welke respondenten problemen/opmerkingen hebben gehad en of deze moeilijkheden betrekking hebben gehad op inhoudelijke aspecten van de vragenlijst of op de antwoordschaal.

4.7 Beperkingen onderzoek

Een punt van kritiek zou kunnen zijn dat ik voor de eerste keer de rol van een interviewer heb ingenomen. Zonder grote ervaringen heb ik de respondenten benaderd en geïnterviewd. Ter voorbereiding heb ik uitgebreid literatuur over het TSTI bestudeerd om een beeld te kunnen krijgen van een cognitief interview. Bovendien diende een van tevoren opgesteld protocol ervoor om alle respondenten op hetzelfde niveau van informatie te plaatsen. Om inzicht te krijgen over hoe een interview kan verlopen en om de rol als interviewer te oefenen, heb ik de eerste twee interviews met vrienden uitgetypt. Hierbij zijn geen problemen ontstaan. Het viel wel op dat hoe meer mensen ik heb geïnterviewd hoe vertrouwder en handiger ik werd met de procedure van het TSTI.

Een verder minpunt van het onderzoek kan zijn dat slechts twaalf mannelijke respondenten meededen aan het onderzoek. De meeste mannen hebben geen interesse of geen tijd gehad voor het interview. Bovendien kwam het over alsof zij bang waren om geïnterviewd te worden en sommige schrokken terug wanneer zij hoorden dat het om een vragenlijst over geestelijke gezondheid gaat. Vrouwen daarentegen waren opener en vertoonden meer interesse om aan het onderzoek mee te doen. Hier konden voldoende respondenten worden gevonden voor een betrouwbaar resultaat.

Omdat ik voor mijn bacheloropdracht een beperkt tijdbestek had, probeerde ik in beknopte tijd dertig respondenten te verzamelen die zoveel mogelijk verschilden in geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en burgerlijke staat. Ik heb zowel mensen uit de werkomgeving van de Universiteit Twente als mensen uit de omgeving Enschede bij mijn onderzoek betrokken. Hierbij heb ik werknemers uit verschillende werksectoren aangesproken en gevraagd of zij mee wilden doen aan mijn studie. Omdat dit in de werktijd van de respondenten gebeurde, hadden deze mensen alleen beperkt tijd voor het interview en ik vermoed dat om deze reden sommige interviews erg kort waren. De mensen wilden uit beleefdheid meedoen aan het interview maar ik had soms het gevoel dat zij wel probeerden zo snel mogelijk klaar te zijn om weer hun werk te kunnen oppakken. Opvallend was ook dat twee respondenten geen zin

hadden in het onderzoek, maar uiteindelijk toch meededen. Ook hier vielen de interviews erg kort uit en het kan worden betwijfeld, of deze respondenten zich voldoende met de vragenlijst hebben bezig gehouden. Hiertegenover is aan te merken dat vrij snel de problemen en moeilijkheden van het MHC-SF tevoorschijn kwamen en de meeste opmerkingen in een bepaalde richting liepen. Op basis van de resultaten kan worden geconcludeerd dat de gekozen steekproef geschikt was om de problemen bij het invullen van het MHC-SF op te sporen en aanbevelingen te kunnen maken voor de verbetering van de vragenlijst.

4.8 Welke vervolgonderzoeken lijken interessant?

Interessant zou kunnen zijn in verdere studies de aanbevolen wijzigingen van het MHC-SF te onderzoeken en om te kijken of de respondenten minder problemen bij het invullen van de vragenlijst vertonen. Bovendien zou het interessant kunnen zijn mijn studie ook met de originele Engelstalige vragenlijst uit te voeren om te onderzoeken of er dezelfde problemen naar voren zouden komen.

Referenties

Ericsson, K.A., & Simon, H.A. (1993). Protocol analysis. (rev.ed.). Cambridge, MA: MIT Press.

GVU's 8th WWW user survey. (z.d.). Verkregen op 4 augustus, 2010, van http://www.healthscotland.com/uploads/documents/7570-MHI_Appendix_E_F-M.pdf

Hak, T. (2004). Manual for the Three-Step Test-Interview (TSTI). Rotterdam School of Management/ Faculteit Bedrijfskunde. Erasmus University.

Hak, T., van der Veer, K., Jansen, H. (2008). The Three-Step Test-Interview (TSTI): An observation-based method for pretesting self-completion questionnaires. *Survey Research Methods* 2, 143-150.

Jansen, H. & Hak, T. (2005). The productivity of the TSTI compared to an expert review in a self-administered questionnaire on alcohol consumption. *Journal of Official Statistics* 21, 103-120.

Kaplan, R.M. & Saccuzzo, D.P. (2005). Psychological Testing: Principles, Applications and Issues (6de editie). Thomson Wadsworth.

Keyes, C.L.M. (1998). Social Well-Being. *Social Psychology Quarterly* 1998, 61, 121-140.

Keyes, C.L.M. (2002). The Mental Health Continuum: From Languishing to Flourishing in Life. *Journal of Health and Social Research* 2002, 43, 207-222.

Keyes, C.L.M. (2005). Mental illness and/or mental health? Investigating axioms of the complete state model of health. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 2005, 73, 539-548.

Keyes, C.L.M. (2007). Promoting and Protecting Mental Health as Flourishing: A Complementary Strategy for Improving National Mental Health. *American Psychologist* 2007, 62, 95-108.

Keyes, C.L.M. (2009). Brief Description of Mental Health Continuum Short Form (MHC-SF). Verkregen op 30 maart, 2010, via <http://www.sociology.emory.edu/ckeyes/>.

Marks, F.D., Murray, M., Evans, B., Willig, C., Woodall, C. & Sykes, C.M. (2005). Health Psychology: Theory, Research & Practice (2nd edition). Sage Publication Ltd.

Pavot, W., Diener, E. (1993). Review of the Satisfaction With Life Scale. *Psychological Assessment*, 5 (2), 164-172.

U.S. Public Health Service. (1999). Mental Health: A Report of Surgeon General. Rockville, MD. Author.

Thesaurus Politiekunde. Verkregen op 4 augustus, 2010, via, <http://thesaurus.politieacademie.nl/>

Tourangeau, R. (1984). Cognitive Science and Survey Methods. In T.B. Jabine, M.L. Straf, J.M. Tanur, & R. Tourangeau (Eds.), *Cognitive Aspects of Service design: Building a Bridge between Disciplines* (73-100). Washington, DC: National Academy Press.

Westerhof, G.J. & Keyes, C.L.M. (2008). Geestelijke gezondheid is meer dan de afwezigheid van geestelijke ziekte. *MGV-maandblad geestelijke volksgezondheid*, 63, 808-820.

World Health Organization (1948). World Health Organization Constitution. In Basic documents. Geneva: WHO.

World Health Organization (2004). Promoting mental health: Concepts, emerging evidence, practice (Summary report). Geneva: WHO.

Bijlage

- I. Protocol afname van het Mental Health Continuum Short Form (MHC-SF) (pagina 53)
- II. Nederlandse versie van het Mental Health Continuum Short Form (pagina 55)
- III. Engelse versie van het Mental Health Continuum Short Form (pagina 56)

I. Protocol afname van het Mental Health Continuum Short Form (MHC-SF)

Thema	Het meten van geestelijke gezondheid als meer dan de afwezigheid van ziekte: De Three-Step-Test-Interview bij afname van het Mental Health Continuum
Inleiding	<u>Doel van onderzoek</u> o Geestelijke gezondheid meten omdat niet alleen ziekte van belang is maar ook positieve eigenschappen zoals welbevinden, geluk en tevredenheid
MHC-SF	<u>Wat is het MHC-SF?</u> - o Geschikte test om geestelijke gezondheid te meten - o 14 items - o Hoe vaak had u een bepaald gevoel in de afgelopen maand - o MHC-SF is al een redelijk goede vragenlijst - o MAAR 1. soms treden toch nog wat moeilijkheden op bij het invullen 2. Altijd op zoek zijn naar verbeteringen → aanstreven van een perfecte vragenlijst
Informed consent	- o vertrouwelijke behandeling van persoonlijke gegevens - o opname van het interview via voice recorder
TSTI	<u>Doel van het interview</u> - o “We willen de kwaliteit van de vragenlijst testen en niet u als respondent” - o “Ik ga via observering kijken hoe goed of hoe problematisch het invullen van de vragenlijst is” - o “Het interview bestaat uit drie stappen” - o “In de eerste stap vult u de vragenlijst in en u zegt hardop wat u denkt tijdens het beantwoorden van een item. Dat ga ik straks nog wat uitgebreider uitleggen. “ - o “In de tweede stap gaan wij nog wat nauwkeuriger op de uitkomsten uit de eerste stap in. Als er misschien nog wat onduidelijkheden zijn stel ik een paar aanvullende vragen.” - o “In de derde stap krijgt u de mogelijkheid om uw ervaringen, gevoelens, kritiekpunten en suggesties over de vragenlijst te noemen.” <u>Introductie hardop denken</u> - o “Het proces om een vraag te beantwoorden gebeurt in uw hersenen en is daarom niet zichtbaar voor mij als onderzoeker. Om dat proces voor me zichtbaar te maken, wil ik u graag vragen dat u uw gedachten hardop zegt als deze in u opkomen.” - o “Voor de duidelijkheid gaan we het hardop denken kort oefenen” - o “Eerst ga ik u aan een voorbeeld laten zien hoe het hardop denken kan eruit zien.” - o “Daarna geef ik u de mogelijkheid het zelf te oefenen aan een voorbeeld.” <u>Feedback</u> - o “U doet dit (heel) goed.” - o “Blijf alstublieft zeggen wat u denkt.”
Uitvoering daadwerkelijke interview	
Afsluiting	<u>Dank voor participatie</u>

Voorbeelditems van de levenstevredenheidsschaal (Pavot & Diener, 1993)

Bij de volgende uitspraken gaat het erom hoe u uw leven als geheel ervaart.
Wilt u alstublieft het cijfer van het antwoord, dat het meest bij u past, omcirkelen?
U kunt kiezen uit

1. In de meeste dingen is mijn leven zo goed als ideaal	1 - helemaal niet mee eens
2 - grotendeels niet mee eens
3 - niet mee eens / niet oneens
4 - grotendeels mee eens
5 - helemaal mee eens
2. Mijn levensomstandigheden zijn uitstekend	1 - helemaal niet mee eens
2 - grotendeels niet mee eens
3 - niet mee eens / niet oneens
4 - grotendeels mee eens
5 - helemaal mee eens

II. Nederlandse versie van het Mental Health Continuum Short Form

De volgende vragen beschrijven gevoelens die mensen kunnen hebben. Lees iedere uitspraak zorgvuldig door en omcirkel het cijfer dat het best weergeeft HOE VAAK u DAT GEVOEL HAD GEDURENDE DE AFGELOPEN MAAND.

In de afgelopen maand, hoe vaak had u het gevoel...

	Nooit	Eén of twee keer	Ongeveer 1 keer per week	2 of 3 keer per week	Bijna elke dag	Elke dag
...dat u gelukkig was?	0	1	2	3	4	5
...dat u geïnteresseerd was in het leven?	0	1	2	3	4	5
...dat u tevreden was?	0	1	2	3	4	5
...dat u iets belangrijks hebt bijgedragen aan de samenleving?	0	1	2	3	4	5
...dat u deel uitmaakte van een gemeenschap (zoals een sociale groep, uw buurt, uw stad)?	0	1	2	3	4	5
...dat onze samenleving beter wordt voor mensen?	0	1	2	3	4	5
...dat mensen in principe goed zijn?	0	1	2	3	4	5
...dat u begrijpt hoe onze maatschappij werkt?	0	1	2	3	4	5
...dat u de meeste aspecten van uw persoonlijkheid graag mocht?	0	1	2	3	4	5
...dat u goed kon omgaan met uw alledaagse verantwoordelijkheden?	0	1	2	3	4	5
...dat u warme en vertrouwde relaties met anderen had?	0	1	2	3	4	5

...dat u werd uitgedaagd om te groeien of een beter mens te worden?	0	1	2	3	4	5
...dat u zelfverzekerd uw eigen ideeën en meningen gedacht en geuit hebt?	0	1	2	3	4	5
...dat uw leven een richting of zin heeft?	0	1	2	3	4	5

III. Engelse versie van het Mental Health Continuum Short Form

Adult MHC-SF (ages 18 or older)

Please answer the following questions are about how you have been feeling during the insert time frame: past month, past two weeks. Place a check mark in the box that best represents how often you have experienced or felt the following:

During the <u>insert time frame: past month, past two weeks</u> , how often did you feel ...	NEVER	ONCE OR TWICE	ABOUT ONCE A WEEK	ABOUT 2 OR 3 TIMES A WEEK	ALMOST EVERY DAY	EVERY DAY
1. happy						
2. interested in life						
3. satisfied						
4. that you had something important to contribute to society						
5. that you belonged to a community (like a social group, or your neighborhood)						
6. that our society is becoming a better place for people like you						
7. that people are basically good						

8. that the way our society works makes sense to you						
9. that you liked most parts of your personality						
10. good at managing the responsibilities of your daily life						
11. that you had warm and trusting relationships with others						
12. that you had experiences that challenged you to grow and become a better person						
13. confident to think or express your own ideas and opinions						
14. that your life has a sense of direction or meaning to it						